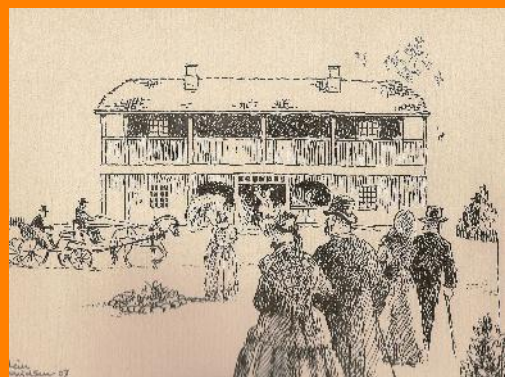
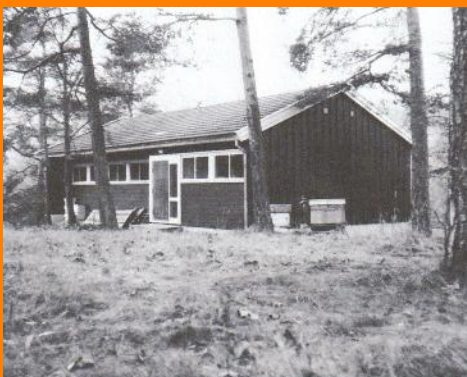

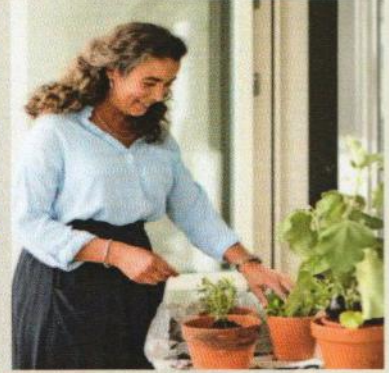
ÅRBOK 2021

Billingsstad Historielag

Om fortiden på stedet vi bor

Løkkelig på Bergerløkka

Forvandlingen fra industriområde til levende boligområde er i gang! På Bergerløkka får du moderne leiligheter med egen uteplass eller balkong. Med felles grønne hager, gatetun og mange hyggelige møteplasser, er det lagt til rette for godt naboskap.

Felles goder for beboere er gjesteleilighet og storstue med kjøkken på 129 kvm. Storstua kan leies til små og store begivenheter.

Les mer om prosjektet og finn din drømmeleilighet på jm.no/bergerlokka

Bergerløkka - så utrolig mye mer enn en fin leilighet

Billingsstad Historielag

ÅRBOK 2021

Redaksjon:
Tore-Wiggo Sørensen og Tor Wisting
Redaktør og layout Tor Wisting

Innhold:

Billingsstad historielag	side 2
<i>Historielaget orienterer</i>	
Glade minner	side 4
<i>Margit Slaatto om det gamle Billingsstad</i>	
Olsen fra Norge og Billingsstad	side 6
<i>Fra fattiggutt til borgerdådsmedalje</i>	
Skifabrikken på Billingsstad	side 14
Mimi Thorsen	side 16
<i>Operasangerinnen fra Billingsstad</i>	
Askerpiken - skapt på Billingsstad	side 22
<i>Kunstneren Reulf Renberg</i>	
Elektrisk Bureau	side 24
<i>Fra telefoner til avansert elektro</i>	
Billingsstad barnas skoler	side 28
<i>- gjennom 150 år</i>	
Kaptein Gløersen	side 37
<i>Ordfører og veinavn</i>	
Åstaddammen	side 39
<i>Et viktig kulturminne</i>	
Billingsstads dronninger	side 45
<i>Historien om dronningbiavlstasjonen</i>	
Kølaspretten	side 52
<i>- og andre viktige stedsnavn</i>	

Forsiden:

Øverst: Nedre Billingsstad ca 1960. Holmen skole til venstre, Nedre Berger gård hvor Nesbru videregående skole er idag, Juul Gagnum, dagens KIWI, til høyre og innover i bildet Bergerjordene.

Under: Birøkttermuseet på Berger og til høyre Billingsstad gård på 1700-tallet. Tegnet av Stein Davidsen.

Utgitt av Billingsstad Historielag høsten 2021

www.billingsstadhistorie.no

Kjære Billingstadbeboere og lesere av Historielagets Årbok 2021

Billingstad Historielag har som formål:

Innhente og spre kunnskap om Billingstads fortid samt å verne om lokale kulturminner

Det er en glede for oss å presentere Årbok 2021. Historielagets årbøker kan sees som supplement til Olaf Gundersruds omfattende bok om Billingstads historie. Hvem skulle tro at det var så mye mer å skrive om Billingstad? Vi har faktisk nok temaer for en ny utgave i 2022 da Billingstad Vel fyller 100 år. I årets utgave har vi tatt med flere temaer som er knyttet til Nedre Billingstad. Dette er naturlig med den store utbyggingen som skjer der, samtidig som navnet Billingstad nå omfatter et mye videre område enn tidligere.

Billingstad historielag har nå eksistert som en selvstendig organisasjon i syv år. Vi har et styre på seks personer som velges på lagets årsmøte. Styret består i 2021 av Siri Schrøder Vesterkjær, Erik Stub Aune, Gorm Bjercke, Jan Tønseth, Tor Wisting og Tore-Wiggo Sørensen, med sistnevnte som leder.

Årets bok deles ut gratis til historielagets medlemmer og også til dem vi har notert som interessenter. Redaksjonskomiteen har bestått av Tor Wisting og Tore-Wiggo Sørensen. I tillegg har vi hatt stor hjelp fra Siri Vesterkjær for verdifulle innspill og nøye korrekturlesing. Tor er også ansvarlig for layout-arbeidet.

Vi retter en takk til alle medlemmer som har bidratt med artikler. Trygve og Nils Rosenberg har forfattet artikkelen om «Dronningbiavl på Billingstad», Jan Erik Thorsen har skrevet om sin bestemor, operasangerinnen Mimi Thorsen fra Billingstad, og Ola Sandbu har bidratt med artikkelen om kaptein Gløersen..

Vi retter også i år en takk til Asker kommune for økonomisk bidrag til trykking av årboken. Det samme gjelder JM og Eie-eiendomsmegling som utgjør våre viktige sponsorer. Vi er ellers stolte over at også i år er alt arbeid utenom trykkingen, gjort på dugnad.

Historielagets aktiviteter i år

På grunn av pandemisituasjonen kunne vi ikke arrangere noen medlemsmøter i årets fem første måneder. Styremøter så vel som årsmøtet ble holdt digitalt. På årsmøtet ble antall styremedlemmer utvidet fra fem til seks personer, og noen mindre justeringer av vedtektene ble foretatt. Historielaget har 70 betalende medlemmer, mens informasjon og invitasjoner sendes til mer enn 100 personer.

Foranlediget av historielagets initiativ har Asker kommune utarbeidet en utredning om Åstaddammen og muligheten for mudring og restaurering. Saken er oversendt statsforvalter for Vikenregionen for tillatelser. Eventuell finansiering er ikke klarlagt.

Fra og med juni måned ble det foretatt visse lettelser i mulighetene for møtevirksomhet. De møter og arrangementer historielaget har gjennomført er følgende:

- 7.juni:** Guidet tur på kulturstien med 5-6 åringer fra Billingstad barnehage.
- 14.juni:** Møte på Asker museum i forbindelse med utstillingen "Boligarkitektur i Asker". Omvisning ved kurator Randi Horgen.
- 25.aug:** Oslofjordmuseet i Vollen. Omvisning ved formidlingsansvarlig Martin Kneppen.
- 25.sept:** Guidet tur på Kulturstien. :
- 27.okt:** Budstikka gjennom snart 125 år. Foredrag av redaktør Kjersti Sortland.

Møtene har hatt omkring 30 deltakere hver gang. Historielaget dekket inngangsavgift mm i forbindelse med museums møtene. Møtet om Budstikka ble holdt i lokalene til Holmen Innbyggertorg i Holmensenteret. Billingstad skole har naturlig nok ikke vært tilgjengelig som møtelokale på grunn av pandemien.

Innbyggertorget vil trolig bli vårt naturlige møtelokale i fremtiden. Styret vil tilby transport for dem som trenger det.

Bli medlem i Billingstad historielag

Årskontingent kr 100,- kan betales til konto 1204.69.73796 eller til vippsnr 639848.

Man kan også støtte historielagets arbeid gjennom Norsk Tipping ved å oppgi Billingstad historielag som mottaker av "Grasrotandel".

Vårt organisasjonsnummer her er 914 156 297.

Glade glimt fra Billingstad

Innlegg i Budstikka i 2002 fra Margit Slaatto

Margit Slaattos betraktninger fra 2002 er fra det samme året som Billingstad, i følge Statistisk Sentralbyrås levekårsundersøkelse, ble kåret til Norges beste sted å bo. Med en naturlig subjektivitet fra historielagets side, mener vi at det ikke er blitt særlig dårligere levekår her siden den gang.

Margit Slaatto var gift med arkitekt Nils Slaatto, en av landets mest kjente arkitekter i siste halvdel av 1900-tallet. Sammen med Kjell Lund tegnet han blant annet Asker Rådhus, Nestle-bygget og Veritas, og ikke å forglemme «Barneparkhuset» på Billingstad, som nå er revet. De bygget sitt eget hus i den vestlige enden av Åsløkkveien på Billingstad i 1955. Margit Slaatto deltok aktivt i lokalmiljøet gjennom flere år, blant annet i arbeidet for å få barnepark på Billingstad i 1950-årene. Som kunstnerisk begavet var hun også aktivt med å skape en teatergruppe. Hun var søster av maleren Håkon Blegen.

Slaattos hus i Åsløkkveien

Joda, jeg vet det.

Solen glitrer fremdeles i grener og blader på den svære hengebjørken utenfor stuevinduet.

Treet som vokste fra et lite skudd nedi bakken til et mektig tuntre i løpet av de årene vi bodde der. Nesten 50 år ble det. Skaugumsåsen med sin elegante silhuett tegner seg like flott mot himmelen i dag, og nedenfor ligger skog, jorder og hus, et vidstrakt og vakkert landskap. Og aller lengst borte skimter vi fjorden. Alt dette har jeg flyttet fra. Det som har vært vår families utsikt og kjære sted i så mange år.

Et bilde blant mange står klart for meg: To små gutter som løper inn hver morgen til det store stuevinduet, hvor de blir stående og se ut på verden. I den brede vindusposten kunne de kjøre de små matchboxbilene sine, datidens populære lekebiler som var helt naturtro kopier av de virkelige. Det var ennå svært lite møbler i det store huset, men barna elsket de store lyse tregulvene hvor det var tumleplass nok. Og utenfor var det ennå bare natur og langt til neste hus.

For et paradisi!

Vi bodde på landet, for slik var Billing-

Glimt fra "gamle" Billingstad. Her øverst i Nordengveien med Nordengen gård i bakgrunnen.

stad for 50 år siden. Og huset vårt, tegnet av far i huset, det lå nokså ensomt i skogen. Og vi flyttet inn uten innlagt vann, det hentet vi fra Ollen nedi bakken den første tiden. Verdens beste drikkevann. Dit kom også gamle frøken Billingstad med bøtten sin. Stedets siste ekte original som bodde i et lite, falleferdig og hemmelighetsfullt hus like ved oss. Folk kunne fortelle interessante historier om henne, en dame vi hadde stor respekt for. Nå er hun for lengst borte og huset revet.

Det var ekstrem bolignød i landet i 50-årene, så vi flyttet inn så snart vi hadde tak over hodet. Vi følte oss litt som nybyggerne i Hamsuns «Markens grøde.» Når husfaren grov grøfter og bygget steinmurer til sent på kveld, da var det ikke ham, men Isak Sellanrå vi ropte inn til kvelds. Vi strevde og vi trivdes. Ungene vokste og ble flere og syke var de nesten aldri.

Men en gang kunne det gått helt galt. Det var da tredjemann meldte sin ankomst på en svært dramatisk måte.

Telefon hadde vi ennå ikke fått, tross flere års venting.

Slik var det den gangen. Vi måtte leve risikofylte liv. Men lykken sto oss bi. Med ulende sirener brakte til slutt ambulansen mor og barn til Bærum Sykehus, hvor liv ble reddet.

Så kom den ene naboen etter den andre. Trær ble hugget, tomter ryddet, og til slutt fikk vi barnepark på hjørnet av veien vår. Ungene løp med sine små ryggsekker på stien ned til parken og vi mødre ble venner. Vi fikk stor glede av hverandre, for svært få hadde jobb utenfor hjemmet.

Ingenting kan føles så ensomt som å gå tur i et villastrøk i våre dager. Om formiddagene ligger husene og hagene der, pene og velstelte, men som regel folketomme. Og barna leker, ryddig og pent, i parken. Livet er kanskje ikke blitt dårligere, men annerledes er det i hvert fall blitt.

Nå har jeg flyttet fra et Billingstad som er blitt et tett bebygget, folkerikt boligstrøk. Men det er fortsatt fred og ro og vakker natur, og fjorden og Vestmarka lokker til badeliv og turer. Nærbutikken har skiftet navn utallige ganger gjennom årene, men er stadig ganske lik seg selv. Posthuset er flyttet langt bort, og med det et treffsted som vi satte pris på.

Vi var fire da vi kom til Billingstad, og der ble vi seks. Glade, fargerike minner tok vi med oss da vi drog. Bilder fra hus og hage og turer i skog og mark, fra alle familiefestene i hagen hjemme, fra påskesol i den varme stueveggen og hyggelige nabotreff som lystet opp dagene. Alt dette er blitt næring for sinnet og en viktig del av oss. Det takker vi for.

Margit Slaatto

Fra fattiggutt til Borgerdådsmedalje

Thorvald Olsen - "Olsen fra Norge"

Thorvald Olsen med tilnavnet "Olsen fra Norge" er en av Askers mest kjente profiler fra 1800-tallet. Hans mor het Anne Andersdatter og var tjenestejente på Berger gård, og oppvokst på husmannsplassen Ormerud under Stokker gård. Faren ble oppgitt å være ukjent, Olsen fra Kristiania.

Tekst: Tore-Wiggo Sørensen

Thorvald ble døpt i Tanum kirke. Moren står oppført som Anne Andersdatter Bergereie. Litt merkelig at hun står med dette etternavnet. *Eie* etter et gårdsnavn var betegnelsen på en som kom fra en husmannsplass i tilknytning til en gård.

I følge kirkeboka var de fleste faddere fattigfolk, og den nyfødte ble båret til dåpen av Dorte Gulbrandsdatter. Knut Ingar Hansen oppfører i sin bok «Fra Omgangsskole til Åpen skole» at hun var gårdskona på Berger. Men navnet fremgår ikke på Berger gård ved folketellingen i 1825.

Halvard Torgersen skriver i Asker-boka at Thorvald var født på Ormerud i 1827. Årstallet er nok feil. Vi får stole på gravsteinen hans på Asker kirkegård. Den angir fødselsdatoen til 25.10.1826. Han døde 5. juli 1911, 85 år gammel.

Han vokste opp på Ormerud, trolig først hos sine besteforeldre, og etter deres død hos sin tante samme sted.

I dagens språk ville man kalle hans liv for en formidabel klassereise. Fra fattiggutt født utenfor ekteskap til skolestyrer, gårdeier, lokalpolitiker og innehaver av Borgerdådsmedaljen.

Thorvald Olsens gate på Vestre Billingstad. Ved enden på veien lå hans gård Nedre Berger.

Husmannsplassen Ormerud under Stokker gård, der Thorvald Olsen vokste opp.

Barne- og ungdomsår på husmannsplassen Ormerud

I folketellingen fra 1835 finner vi morens navn fortsatt som tjenestejente på Berger gård på Hvalstad. I samme folketellingen står Thorvald Olsen oppført under Ormerud som ti år gammel. Den eneste voksne personen som står oppført er Marie Andersdatter (52). Videre finner vi hennes sønner Peter Kristensen (16) og Andreas (12). Marie var enke etter Kristen Andersen, som var bror til Thorvalds mor. Det er ikke oppført noen andre voksne på plassen.

Gutten på 16 år må vi regne med måtte gjøre en voksen manns arbeid. Guttene på tolv og ni år hadde garantert også strevsomme dager. Som gjetere var det sikkert at de traff på ulv. Årene 1835-40 var de verste ulveårene i Vestmarka. Det var observert 18 ulv samtidig på Ringjordene.

Det opplyses at Thorvald ble registrert i 4. skole-distrikt i Asker prestegjeld og innskrevet som

Thorvald Olsen Bergereie. 4-skole-distrikt tilsa samme omgangsskolekrets som Hvalstad og Billingstad. Både Billingstad gård og Berger gård var aktuelle steder for omgangsskolen.

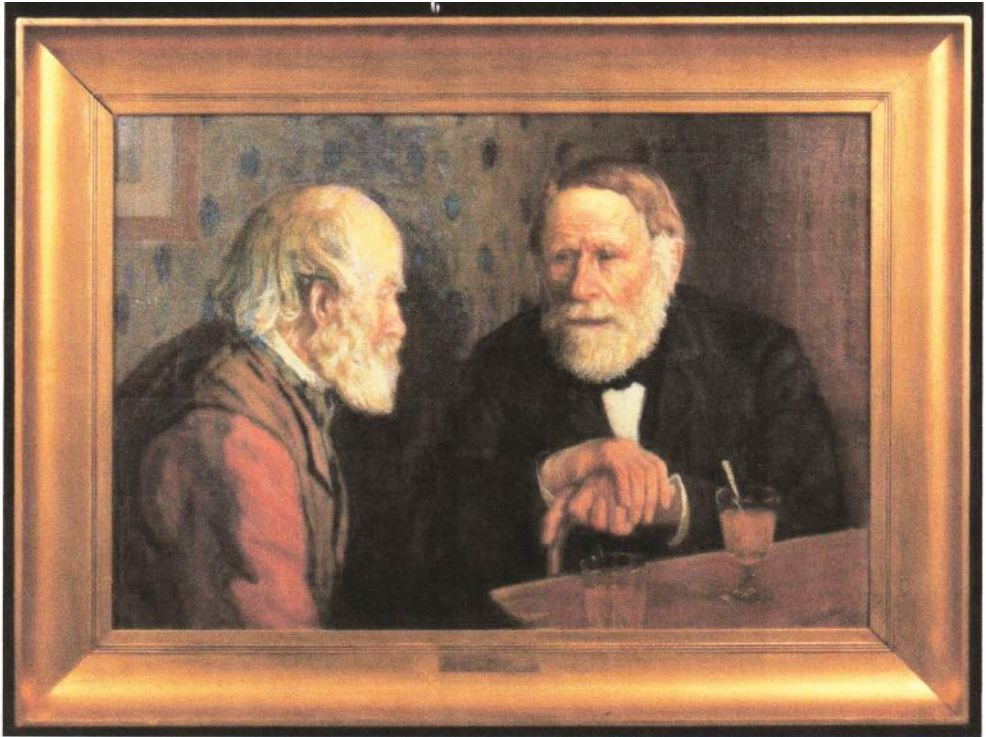
Etter at han ble konfirmert vet vi ikke så mye om hva han gjorde frem til 1845. Det er registrert at han i 1840 flyttet til Bærum. Han arbeidet en periode på Bjørnegaard, hos «de gamle kristeligssinnede «Bjørnegaardsfolkene» Wilhelm og Johanne». Der bygde han blant annet en kværn i Bjørnegaarddammen, etter mønster fra Dikemarkdammen.

Thorvald var en flink elev på omgangsskolen, og ble brukt som hjelpelærer eller «bihjælper» som det het. Fikk 1 i Flid, men 2-4 i oppførsel. Skolemannen Knut Ingar Hansen vier Thorvald mye oppmerksomhet i sin bok om kretsens skoler, og angir at grunnen til dårligere karakter i oppførsel kan være at han stilte for mange spørsmål!

Starten på lærergjeringen

Soknepresten i bygda hadde hovedansvaret for skolevesenet. Residerende kapellan var den utøvende kraft på vegne av soknepresten. Asker prestegjeld omfattet også Vestre Bærum. Res. kap. i Asker på denne tiden var Knut Gislesen. Gislesen ble senere biskop i Tromsø. Den residerende kapellan hadde ansvaret for Tanum kirke som var en annekskirke til Asker kirke. Dette innebar også ansvaret for Asker Seminar, en av landets første lærerskoler som lå på Bjerke gård på Tanum.

I et intervju Budstikka hadde med Thorvald Olsen i 1900, fortalte han at Gislesen i forbindelse med konfirmasjonen, hadde spurt ham om hva han ville bli når han ble voksen. Thorvald hadde svart «skolelærer.» Gislesen hadde tydeligvis merket seg at denne gutten hadde spesielt gode evner, og da han ble 18 år gammel, sørget Gislesen for at Thorvald fikk lån av kommunekassen for å gå på Asker Seminar. Forutsetningen var at han forpliktet seg til å ta ansettelse hvor som helst i Asker kommune når han var ferdig. Det er angitt at det hadde kostet Gislesen mye å få dette til. I Asker prestegjeld var det på denne tiden bare to eller tre av 18 av omgangsskolelærerne som hadde «seminarutdannelse».

Thorvald Olsen (til høyre), og Otto Valstads far. Malt av Otto Valstad.

Bildet er i Asker museums eie.

Thorvald begynte på Asker Seminar første halvår 1845 og ble uteksaminert 1. juli samme år. Han startet opp som omgangsskolelærer 18. august 1845 på Nes gård, fortsatt bare 18 år gammel. Omgangsskolen i 4. distrikt omfattet Nesøya/Brønnøya, Billingstad, Hvalstad og Holmen. Undervisningen skjedde på gårdene i distriktet.

Man antar at hans mor må ha vært svært stolt da han kom til Berger som skolelærer. Lønnen var lav, og halvparten ble trukket for lånet i kommunekassen. Mat og losji fikk han på gårdene hvor han underviste. Han hadde også lært seg bokbinding som ga litt ekstrainntekt.

Omgangsskolelærerne hadde ingen høy status i samfunnet. Ofte ble de rekruttert fra menn som ikke kunne utføre fysisk arbeid. De hadde heller ikke stemmerett og var ikke valgbar til politiske verv, siden de som oftest verken var «selveiende bønder, eller hadde eid eller bygslet matrikulert jord i mer enn 5 år».

Skolelærer Olsen på Vogellund skole

I 1848 ble Thorvald Olsen ansatt som lærer ved den første fastskolen i den senere Holmen skolekrets. Vogellund var tidligere klokkerboligen under Asker kirke. Da den 92 år gamle klokkeren døde var dette huset blitt ledig.

Det ble innredet et ganske stort skolerom og ett værelse og kjøkken til læreren. Han fikk etter hvert forpaktet et stykke av prestegårdens jord for dyrking av frukt og grønnsaker. Bygging av murtullert jord kan også ha vært av betydning for at han skulle få stemmerett og valgbarhet til kommunestyre.

Skolen ble startet på nyåret 1849. Fri bolig og årslønn som lærer og organist, beregnet til 90 spesiedaler (spd) («..dog med Tilsagn om nogen Forhøielse i denne Løn, når han ved Dygtighed og Nidkjærhed dertil gjør seg værdig.»). Presten hadde til sammenligning 600 spd pluss prestegård.

Den rene lønnen var 40 spd, som var nesten det dobbelte av landsgjennomsnittet for lærere. «Fra dynen til halmen» kalte han overgangen fra losji og fri kost på gårdene til å klare seg selv på en dårlig lønn, der man i tillegg trakk halvparten for nedbetaling av lånet til kommunen.

Ved behov for hjelpelærer og vikar måtte læreren betale dette selv. Det ble til at Thorvald klaget til kommunen. Moren flyttet inn hos ham. Det hjalp ellers noe at mødrene i kretsen stadig sendte læreren pakker med «husholdningssaker».

Thorvald Olsen engasjerte seg tidlig i arbeid for å forbedre lærernes lønnsforhold. Asker lærerforening ble dannet i 1850. Olsen holdt innlegg på første møte. Lov om Almuesskolevæsenet av 1860, påla kommunene å skaffe lærerne «...familiebolig med hosliggende Jordvei af saadan størrelse at derpaa mindst to Kjør kunne fødes og en Have anlægges.» Olsen fikk etter hvert forpakte 15 mål dyrkbar jord.

Olsens familie

Thorvald giftet seg i 1855 med Helle Olsdatter Bruset (1830-1911). De fikk seks barn, tre jenter og deretter tre gutter. Hans datter Agnes, født i 1875

Dette er trolig et bilde av Østenstad skole som antas å ha hatt samme form som Vogellund..

Thorvald Olsen med døtre på tur til Telemark.

var hjelpelærer på Vogellund. Siden det var slik at skolelæreren selv måtte betale for eventuell hjelpelærer var det vanlig at lærerens kone eller datter fikk denne rollen.

Organisten Olsen

Thorvald Olsen var også tilsatt som organist i Asker kirke. Forfatteren av Asker-boka, Halvard Torgersen, skriver at "...som organist var han forferdelig - for musikalsk var han egentlig ikke". Thorvald ønsket tydeligvis å gjøre noe med dette. Han sendte derfor søknad til kommunen om å kunne avslutte undervisningen to timer tidligere hver onsdag for å kunne ta toget til Christiania for å «.. kunne utvikle sitt orgelspill». Han skulle selv dekke kostnaden til vikar eller ta igjen timene på annen måte. Skolekommisjonen var av den mening at han var så dårlig til å spille at det neppe ville hjelpe om han fikk undervisning. Dessuten mente de at han måtte ha fri mer enn to timer for å komme seg fra Vogellund til Hvalstad stasjon, og deretter med toget til Kristiania. Dermed måtte menigheten leve med Thorvalds dårlige orgelspill.

Et annet forhold med hans rolle som organist var at hver søndag måtte 6-12 av elevene gå den lange veien fra for eksempel Billingstad til Asker kirke for å synge. Unntak kunne kun gis dersom barna ikke hadde klær eller sko som gjorde det forsvarlig å legge ut på den lange veien vinterstid.

Olsen som stor folketaler

Halvard Torgersen skriver i Asker-boken: «at ved alle anledninger når Askersokningene var samlet, enten det var i glede eller sorg, så var Thorvald festtaleren. Det er som sådan vi husker ham best. Han var i mange henseender en merkelig mann. Evnerik og interessert, - og en folketaler av rang. Det kraftige mål og brede humor og de mange treffende ordspill og historiene som alltid krydret hans tale, unnlot sjelden å gjøre sin virkning. Det var særlig ved de store stevner, sangerfester og ved de skandinaviske lærermøter så vel her som i utlandet at han feiret sine triumfer.»

I 1880 deltok han på lærermøte i Stockholm. Statsråd Hertzberg ba Thorvald takke på vegne av nordmennene og ba ham samtidig om å være snill med svenskene. Etter talen var det ikke måte på jubel. I svenske aviser dagen etter var det enstemmighet om at den beste talen under dette stevnet var holdt av «Olsen fra Norge.» Etter den dag kalte hans sambygdinger ham for «Olsen fra Norge» - for å skille ham fra andre av samme navn. Dette navnet ble hengende ved ham så lenge han levde.

Olsen som gårdbruker

Thorvald Olsen kjøpte i 1870-årene Nedre Berger gård. Gnr.32 Bnr. 6. Bruket var skilt ut fra Berger gård i 1836 og lå der Nesbru videregående skole ligger i dag. I følge Halvard Torgersen fikk han kjøpt gården på «lempelige betingelser». Selger var John Sørensen Berger. Han var født på Berger gård ett år før Thorvald. Det er trolig at disse to kjente hverandre godt fra barnsben av. Det eneste vi vet om John Berger var at han etter salget flyttet til Landøya. Det er usikkert når Thorvald flyttet til Nedre Berger. Trolig har han hatt bopel både i skolestua og på gården. Men med etter hvert stor familie ble det for liten plass i skolehuset.

I folketellingen i 1876 står Thorvald Olsen oppført på Nedre Berger, som «Husfader, skolelærer, organist, gaardeier, gaardbruger og forpakter.» Han står oppført som eier av to hester, to kuer, en kalv, og seks sauer. Videre hadde han en tjenestedreng og en tjenestepige. Han hadde tydeligvis også skaffet seg ”Traver og Kalesjevogn med hel Rufs”. Kanskje deltok han også i travløp på Slæbende Travbane i 1880-årene. Den godeste Thorvald hadde arbeidet seg opp fra fattigdom til gårdeier med «traver og kalesjevogn med hel Rufs».

I 1902 overdro Thorvald gården, Nedre Berger, til sin eldste sønn Anton Steen Olsen. Anton Olsen ble tildelt diplom og heder for fortrinnslig drift av eiendommen. Han kjøpte også Billingstad gård (Søndre). Denne solgte han senere til utbyggings-selskapet «Billingstad AS» omkring 1916. Hans sønn Trygve Olsen Berger var den siste etterkommer av Thorvald som drev Nedre Berger bnr. 6.

Thorvald Olsen med Borgerdåds-medaljen 1900

Thorvald Olsen

Thorvald Olsens gravsted på Asker kirkegård.

Trygve hadde ingen barn og hans arvinger solgte gården til grunn for Nesbru Videregående skole og Elektrisk Bureau. Det «nye» boligområdet Vestre Billingstad ligger i stor grad på Thorvald Olsens tidligere grunn. Det er da hyggelig at området etter sterkt påtrykk fra Billingstad historielag, nå hedrer ham med et veinavn, «Thorvald Olsens gate».

Olsen som foreningsmenneske

Han var med på å stifte Asker Sangforening i 1851, der han sang førstebass i en dobbeltkvartett. Han er også blitt nevnt som «Askers første fotturist.» Han er avbildet på en fottur i Telemark, med en gruppe kvinner, trolig hans egen familie. Han var også med på å stifte Asker Lærerlag og Asker Skytterlag.

Han var i 20 år medlem av herredsstyret og i flere år medlem av skolestyret og ligningsvesenet. Ved siden av sin læregjerning og rekken av andre gjøremål, arbeidet han aktivt for å få i stand en hage ved skolen, og er ifølge Hallvard Torgersen en av dem som bør nevnes som banebrytende når det gjaldt etableringen av skolehager.

Olsens avslutning som lærer og samfunnsnyttig altnuligmann

Etter 55 år som lærer og 50 år som organist avsluttet han sin gjerning 7. juli 1900. Hans hilsen til de fremmøtte var: «Gud velsigne Kredsen, dens Forældre og Børn for al Godhed, som er mig og mine bevist i de mange Aar. T. Olsen.»

Ved sin avgang fikk han fra skolekretsen overlevert et kostbart kaffeservice i sølv, og fra Kongen mottok han Borgerdådsmedaljen.

Det ble arrangert en stor fest i Holmenbukta 10.juli. Bukta full av jakter og andre fartøyer med signalflaggene oppe. Festen ble avholdt på Øvre Nes gård. Det var satt stopp ved 120 påmeldte. Budstikka hadde et langt og rosende intervju med ham 30. juni 1900.

Thorvald Olsen døde på Nedre Berger gård 5. juli 1911 84 år gammel.

KILDER:

Knut Ingar Hansen:
Fra omgangsskole til åpen skole.
1998
Hallvard Torgersen:
Asker 1916/1941.
Asker og Bærums Budstikke
30.juni 1900.

Skifabrikk på Billingstad

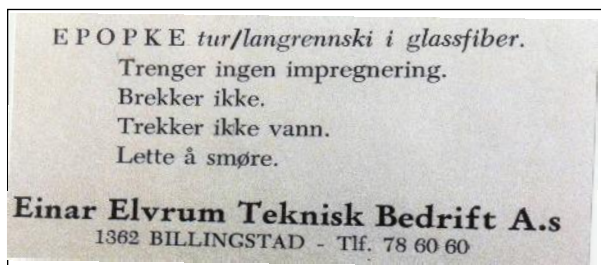
”Epoke” som var blant de første norske plast-skiene, ble produsert i Stasjonsveien på Billingstad.

Einar Elvrum Teknisk Bedrift AS ble etablert i 1955. De hadde tidligere holdt til i Sandvika og Heggedal, før de i 1968 flyttet til Stasjonsveien på Billingstad. Nærmere bestemt i industrilokalet på venstre side før utkjøringen til Billingstadsletta. Som det fremgår av notisen i Budstikka 7. juni 1971, var industri ikke særlig velkomment på Billingstadsletta på denne tiden. Dette var en av de aller første industribedriftene på Nedre Billingstad.

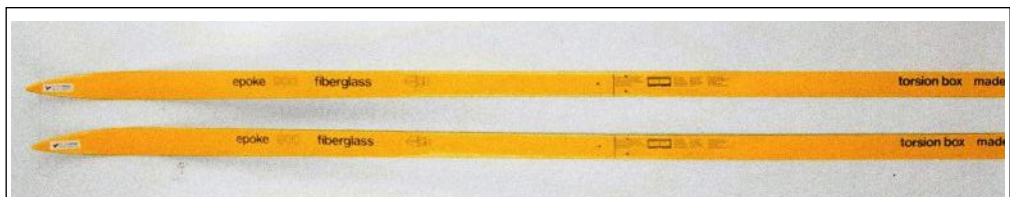
Tekst: Tore-Wiggo Sørensen

Fabrikken produserte opprinnelig plastbåter og flaggstenger, men overtok i 1970 produksjonen av glassfiberskien Epoke. Epoke-skien var utviklet av Narve Bonna ved Bonna-ski i Lommedalen, og lansert av Askjems Skifabrikk i Vestfold i 1967. Narve Bonna ble engasjert av Elvrum som konsulent for videreutvikling av skien. De kjøpte også skifabrikken Kongsberg/Elite som var etablert av Askjem og Kongsberg Skifabrikk.

Epokeskiene ble støpt i plastformer og produsert med en trekjerne omgitt av glassfiber og en såle av

Turlangrennski fra Epoke i 1970-årene

50 år siden

Klager avvist

Regjeringen avgjorde i statsråd fredag konsesjonssaken for Einar Elverum Teknisk Bedrift A/S på Billingstad. Regjeringen avviste klagene fra Asker kommune, Billingstad vel og en rekke enkeltpersoner over at Røykskaderådet hadde gitt bedriften røykskadekonsesjon.

7. juni 1971

polypropylen. Langrennsløperen Lorn Skjemstad var ansatt i firmaet i flere år.

De opprettet et testteam av elitelangrennsløpere og drev med produktutvikling blant annet med smørefrie ski. Skien ble påstått å være ubrekkelig. Etter det store gjennombruddet for glassfiberski etter VM i Falun i 1974, nådde norsk plastskiproduksjon et historisk toppnivå, før næringen ble rammet av høyt kostnadsnivå og skiimport blant annet fra Østerrike.

Produksjonsrettighetene til Epoke plastski ble solgt til Landsems skifabrikk i 1980. Samme år gikk Einar Elvrums Teknisk Bedrift AS konkurs. Billingstads plass i historien som pioner for utviklingen av norske plastski ble skrinlagt. Det er i dag vanskelig å fremskaffe eksemplarer å vise frem.

De første skiene var hvite, etterfulgt av gule. Denne typen var beregnet for turbruk. Den sorte typen «Elite-ski» var en spesiallangrennstype. Barn og voksne på Billingstad var på denne tiden blant plastskipionerene. Undertegnede var den lykkelige eier både av hvite og sorte Epoke-ski!

Mimi Thorsen:

Billingsstads glemte operasangerinne

”Mimi” Fredrikke Wilhelmine Thorsen (1883 - 1965)

Når vi går nedover Skustadgata og under jernbanebroen, skimter man et brunt hus på venstre side. Navnet på eiendommen er Solhaug, og huset er trolig det eneste på Billingsstad som fortsatt er intakt slik det ble bygget på slutten av 1800-tallet. Dette er huset til Thorsen-familien som Erik Thorsen og hans kone Johanne, født Åstad, bygget i 1891 etter at de hadde solgt Åstad gård til Thorvald Prebensen.

Tekst: Jan Erik Thorsen

Erik Thorsen var lærer og sekretær ved Aars og Foss skole i Kristiania, og var avhengig av å ta toget hver dag fra Hvalstad stasjon, da Billingsstad ikke ble stoppested før i 1919. Han valgte derfor den eiendommen på Åstad gård som hadde kortest vei til Hvalstad jernbanestasjon. Deres sønn Thor Andreas Thorsen ble født på Åstad i 1878. Da tiden kom for å finne seg en livsledsagerske, gikk frierferden ikke lenger enn over Skustadelva - til Berger gård der den unge Mimi Fredrikke Wilhelmine holdt til. Thor var en flott fyr og kjent som en av bygdas beste skiløpere. Vinner av B-klassen i Holmenkollen i 1899 og vinner av Damenes pokal som beste hopper samme år. Men såpass måtte nok til for å vinne den vakre datteren til Halvard Torgersen, bygdas ordfører fra 1890-1892, og bygdas overformynder gjennom 50 år. Halvard Torgersen var også forfatter av «Asker-boken» med undertittelen «Bidrag til Bygdas Gårdshistorie.»

Mimis mor het også Fredrikke Wilhelmine og var født Wetlesen. Hun kom fra Abildsø i Østre Aker og var datter av Minna Wetlesen. Fredrikke Wilhelmine Torgersen (den eldre) opprettet i 1889 sammen med Selskabet for Norges Vel, en offentlig ”hushold-

Mimi Thorsen som operasangerinne rundt 1930.

Mimi Thorsens hjem i Skustadgata.

ningsskole for unge piker av landbostanden” på Berger gård. Trolig var hun inspirert av sin mor som hadde opprettet Europas første husmorskole på Abildsø i 1865. Både Mimis mor og mormor var kjente for å ha vakre sangstemmer, og heldigvis viste det seg at denne evnen nå hadde forsterket seg ytterlige hos unge Mimi.

Mann og barn

Thors frierferd hadde hatt hellet med seg, og de giftet seg 25. februar 1905. Han var da blitt 26 og hadde utdannet seg som ingeniør. Mimi var 21 år gammel. Like etter bryllupet fikk Thor jobb som ingeniør og bestyrer ved Kristiansand Gassverk. De flyttet dit i 1905 og senere til Ålesund i 1916. De fikk to barn, tvillingene Erik og Halvard i 1907. I 1923 flyttet de til Thorsenfamiliens hus i Skustadgata på Billingstad der de bodde resten av sitt liv.

Vi tar med dette fordi Mimi senere i sitt liv stadig fikk spørsmål om hvorfor hun ikke satset på en operakarriere ved de store operascenene ute i Europa. Hennes svar var hele tiden at familien var viktigere i hennes liv. Hun prioriterte derfor å være sammen med sin mann og sine to gutter, fremfor en stor operakarriere.

Mimi var mezzosopran

Hun studerte sang hos «kongelig kammer-sangerinne» Ellen Gulbrandsen, operasangerinnen Borghild Langaard og en av datidens fremste operasangerinner Luisa Cappiani. Cappiani var født i Trieste i 1835 og opptrådte på Europas mest kjente operascener som La Scala og Le Liceu. Fra 1899 bodde hun i Milano.

Mimis stemmeprakt ble beskrevet i positive åndedrag i avisenes omtale fra hennes konserter. Dagbladet (1924): «En stor frisk og vakker stemme, en av de ualmindeligere slag, især eier røsten nogen ypperlige toner i dypt register, store og skjønne og det er en røst man har stor fornøielse av å høre.»

Morgenposten: «...hun eier en stor mørk stemme som særlig i dybden er rik på sonor velklang. I Høiden eier hun også strålende toner. En stemmeprakt som at denne sangerinne ville kunne bli en stor stjerne på en operascene. Og jeg tror hun måtte kunne naa dit hvor kun de udvalgte hører hjemme.»

Sangerinnen - Hvor god var hun?

Hun var en meget ettertraktet sangerinne på 1920- og 30-tallet og sang i norsk, dansk, svensk og fransk radio. Siden hun valgte å ikke søke til de store operascenene i Europa, er det vanskelig i å sammenligne henne med andre sangere på denne tiden. Det vi har er imidlertid uttalelser som er gjengitt i pressen. Hennes første sanglærer var den kongelige kammersangerinnen Ellen Gulbrandson, som ville utvikle henne til «Wagner-sangerinne». Mimis reaksjon til dette var «jeg vil gifte meg». «Du får sjunga vaggvisor, du då!», hadde hun svart. Madam Cappiani ville ha henne med til operaen i London. Men det var på en tid hun hadde to små gutter.

Operaen i Stockholm

Under «Den norske Veckan» på den kungliga operaen i Stockholm i 1929, ble Monrad Johansens Voluspaa oppført. I forbindelse med Mimis 70-årsdag, ble hun intervjuet i Aftenposten. Hun fortalte at denne anledningen husket hun som at «hun hadde vært med på noe riktig storartet.»

«Professor Dubrowen dirigerte det filharmoniske, jeg la fra meg partituret. De andre rådde ifra. Jeg stoler på Vår Herre og meg sjøl, sa jeg. Det ble suksess. Kolossal fin kritikk i bladene. Den norske veckan i kungliga operaen, med de konglige tilstede, ble en seier for norske kunstnere. Dagen etter var vi inviterte til frokost på slottet og ble mottatt i Hvita Havet. Da kom de konglige og hilste og takket for «den vackra mezzosopranen».

På hotellet om kvelden kom Nordahl Grieg bort til henne og takket for hennes vidunderlige sang, og føyde til: «Vi er stolte på Norges vegne. Selv sa hun: «Intet kunne gledet meg mer!»

Nationaltheatret

Da Nationaltheatret i begynnelsen av 1930-årene oppførte et par operaer, var komponisten Johan Halvorsen dirigent. Mimi sang Amneris i Aida, hvorefter Halvorsen sa til henne: «*De må synge i Orpheus og i rollen som Ortrud i Lohengrin. Med Deres stemme og fremtreden. – De er som skapt for operaen*».

Mimi poengterte senere at hun sang uten orkesterprøve. Ellen Gulbrandson sa «Jeg rår deg som din venn - gjør det ikke!. Selv ikke de største divaer vil finne på det, og du, en debutant!». Etter oppførelsen kom kapellmester Kielland bort til henne. «De har det beste øre jeg hittil har truffet», sa han. «Ikke en 16dels tone galt!». Men med Nationaltheatrets opera ble det slutt, og den meget omtalte operabygningen lot vente på seg.

København

Det norske Operaselskab oppførte i 1934 Puccinis en-aktsopera, «Kappen» (Il Tabarro) på «Ny Teater» i København. Erik Bye, far til den senere berømte sanger og radiomann med samme navn, hadde hovedrollen som «Skipperen». En av sangerinnene hadde meldt forfall i siste øyeblikk. Erik Bye ringte da Mimi, «Du må redde oss Mimi», ba han. Hun ankom København straks før de skulle opptre og det ble suksess.

KONSERTER

1906:

Mimis første opptreden var i Kristiansand i operaen «Snehvide». Hun opptrådte stadig som solist ved «Musikkforeningens orkesterkonserter og kammermusikksoireer». Hun ga sin egen første konsert med orkester i Kristiansand og hun begynte allerede på denne tiden å undervise sangelever.

1914:

Hennes offisielle debut skjedde i Kristiania, i forbindelse med operasangerinnen Borghild Langaards konsert. Her sang hun både solo og i duett med Borghild Langaard. På oppfordring tre ekstra konserter.

1916:

Hennes første selvstendige konsert var i Kristiania i 1916. Ved denne anledningen var det Borghild Langaards tur til å assistere Mimi. De to høstet stor suksess med tre duetter av Tsjaikowski.

1924:

Solist ved Johan Backer-Lundes Komposisjonsaften med Filharmoniske Orkester i Aulaen.

1929:

Solist i Monrad-Johansens «Voluspaa» med Filharmonisk orkester i Oslo. Samme år stor suksess med Voluspaa i «Kungliga Operan» i Stockholm.

1931:

Nationaltheatret i Oslo. Rollen som Amneris i operaen "Aida".

1932:

Paris: Radio Le Tour Eifel. Griegkonsert med Filharmonisk Orkester.

Plakat for konserten med Borghild Langaard i 1916

1934:

København: Det Nye Theater: Sang i Puccinis opera «Kappen». Med glimrende kritikk. Ni forestillinger i Nationaltheatret. Turné til Trondheim, Bergen, Stavanger og Ålesund.

1938:

Solist i Trondheim i balladen: «Kong Gorm og dronning Thyra.»

1939:

Solist ved komponist Melvin Simonsens Komposisjonskveld i Logens store sal.

Hun skriver selv at hun «sang meget i Rikskringkastingen helt frem til krigen i 1940, - sang også en del etter krigen.»

Sangpedagogen Mimi Thorsen.

Konsserter i Asker-miljøet

Hulda Garborg skriver i sin dagbok at Mimi Thorsen var usedvanlig velvillig innstilt til opptreden Askers foreningsliv. Hun var en elsket og æret kunstner og personlighet i kunstnermiljøet i Asker der Johan Bojer, Tilla og Otto Valstad var blant hennes største beundrere. Hulda Garborg skriver ofte om tilstelninger der Mimi sang og Johan Bojer som overbegeistret arrangør og tilhører.

Fest hos Tilla og Otto Valstad

Ved en «Atelierfest» hjemme hos Otto og Tilla Valstad sang hun 14 av Christian Sindings sanger . Komponisten selv var blant de 30 tilhørerne. Hun uttalte i et intervju senere at « Christian Sinding kom bort til meg, kysset mine hender og sa: «Når man har slike vinger, skulle man få lov til å fly ». «Den skjønneste kveld jeg har levd», uttrykte Tilla Valstad senere.

I forbindelse med Mimi Thorsens 70 årsdag skrev Tilla Valstad:

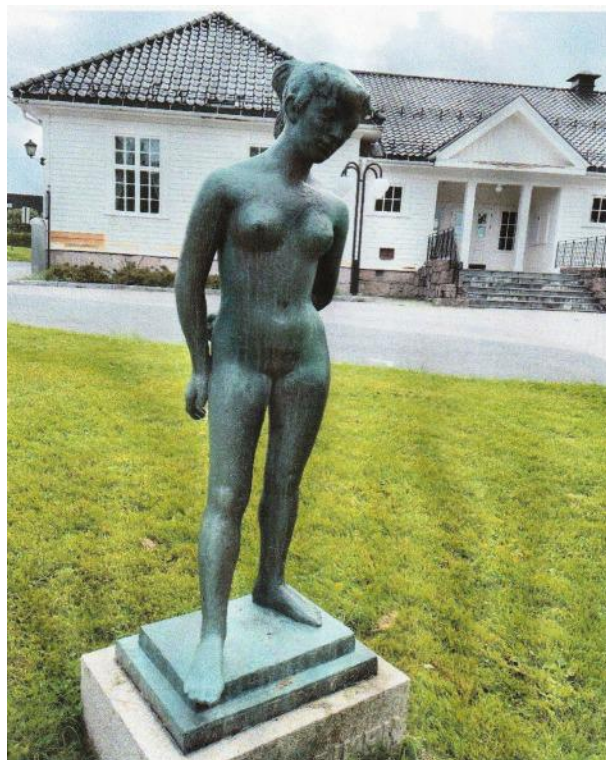
"Du skulle gitt deg kunsten i vold, du Mimi. Blitt operasangerinne og lagt verden for din fot som Kirsten Flagstad gjorde".

Mimi fikk ikke glimre som verdensstjerne i London og Amerika, men hun ble en fremragende sangpedagog, og flere av hennes elever er blitt betydelige sangkrefter.

Etter 2.verdenskrig fortsatte hun å synge i radio, spesielt i NRK. Like til sin død hadde hun elever som hun underviste i stuen hjemme i Skustadgata. Hun døde i 1965, 82 år gammel. - Mimi Thorsen sangfuglen i Asker - som Tilla Valstad kalte henne. Under bisettelsen hennes i Asker kapell sang klokker Gunnar Martinsen som hadde vært hennes elev, og sogneprest Gunnar B. Thorsen holdt en vakker personlig formet minnetale over henne.

Askerpiken fra Billingstad

Tekst: Tore-Wiggo Sørensen

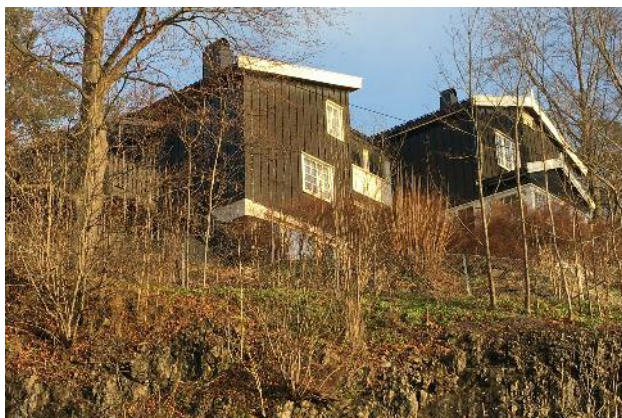
Askerpiken står utenfor Venskapen i Asker sentrum, men få vet at hun kom til verden på Billingstad i 1974, nærmere bestemt i atelieret til billedhugger Reiulf Renberg i Billingstadveien 17. Statuen var en gave fra Lions Club.

I følge Budstikka ble statuen avduket under noe protester fra en aktiv gruppe kvinnerepresentanter i kommunestyret, blant andre Jane Mykle, Berit Aas, Tove Bye og Kari Bjerke Andersen. Jane Mykle hadde som motstykke «pyntet» en tidligere mannlig utstillingsdukke fra Dressmann med påført kjønnsorgan i størrelse XXL. Budstikka omtalte saken på en morsom måte i sommer.

Askerpiken foran Venskapen i Asker

Reiulf Renberg og hans hjem i Billingstadveien.

Billedhuggeren fra Billingstad

Reiulf Sigurd Bjørn Renberg (1910-1990) var født i Kristiania og flyttet til Billingstad i 1945 med sin kone Elsa Kveset. De hadde to sønner som vokste opp på Billingstad. Reiulf Renberg var utdannet ved Statens håndverks og kunstindustriskole i Oslo under Torbjørn Alvsåker 1927-1935 og ved Statens Kunstakademi under askermannen Wilhelm Rasmussen 1932-36.

Han hadde separatutstilling i Kunstnerforbundet i Oslo i 1946, og deltok med skulpturer på en rekke kollektivutstillinger i Norge og Sverige. Han var tegnelærer i den høyere skole 1945-1967.

Renberg deltok på Høstutstillingen 18 ganger mellom 1933 og 1978 og var aktiv i kunstnerne foreninger i Norge, herunder viseformann i Norsk Billedhuggerforening og mangeårig styremedlem i Oslo Kunstforening.

Han fremstilte gjerne barn og dyr, ofte i små formater og gjerne til statuetter. Blant hans viktigste offentlige oppdrag er bronsedørene til Sandefjord kirke i 1950.

På slutten av sin karriere arbeidet han mest med medaljer, blant andre av Camilla Collett og Herman Wessel. Hans øvrige utsmykninger omfatter bl.a Wew Wergelandmonumentet på Eidsvoll, Minnestein over "gutta på skauen" ved Kobberhaughytta og Krigs-minnesmerke på Kjelsås skole.

Reiulf Renberg er representert i følgende offentlige samlinger:

* Det kgl Mønt og Medaillesamling, København, *

Universitetet i Oslo, Myntkabinettet

* Oslo kommune,

* Sandefjord kommune

Kilde:

Norsk kunstnerleksikon

Elektrisk Bureau

Mer enn hundre år industrihistorie avsluttes på Billingstad

Da Elektrisk Bureau kom til Billingstad i 1972 hadde selskapet nitti år bak seg. Norges eldste teletekniske bedrift ble grunnlagt i 1882 av svenske Carl Söderberg og gullsmed Oluf Tostrup. Formålet var "at drive Verksted med Udsalg av elektriske Apparater, specielt Apparater for Telefonkorrespondanse". Navnet som ble valgt var Elektrisk Bureau og første adresse var Karl Johans gate 5.

Tekst: Tor Wisting

Fra forretningslokalene i Karl Johans gate var planen både å selge telefoner fra Ericsson og fra andre produsenter, og det lille personalet teknikere og verkstedarbeidere arbeidet etter hvert også med brannvarslere, lysanlegg, dynamoer og elektromotorer. Rundt 1900 var Elektrisk Bureau blitt en av Norges ledende industribedrifter innen telefoni og elektriske anlegg med 370 ansatte.

Akers mek var da kommet inn på eiersiden, og EB hadde utviklet en fabrikk i lokaler ved Akers verft i Vika med produksjon av egenutviklede produkter. Vekst i telefonmarkedet og nye og forbedrede telefonapparater ble en stor salgssuksess og ga en kjempevekst. Suksessen krevde større produksjonslokaler, og disse ble bygd på Majorstua hvor det i tillegg til telefoner ble satset på produkter innen sterkstrømsteknologi.

Svenske LM Ericsson kom med som eier i 1928 med 40% av aksjene, og det ble etablert et nært samarbeid mellom de to bedriftene. Etter hvert ble EBs telefoner eksportert til en rekke europeiske land, og også til Sør-Amerika og Asia. Den telefonen som skaffet EB et verdensrenomme var det gaffelløse apparatet i presset bakelitt som ble lansert i 1932, og solgt i mer enn 50 år. Sammen med Standard Telefon- og Kabelfabrikk fikk EB i 1933 enerett på

EBs sentralbatteriapparat fra 1907

EBs telefonmodeller fra 1930-årene: 1932-modellen (øverst til venstre), 1953-modellen, så den velkjente grå fra 1967 (nederst til venstre) og til høyre Tastafonen.

Et bordapparat fra 1904

En Rex-komfyr modell B3, med den kjente kokebokforfatteren Henriette Schønberg Erken stående ved siden.

å levere utstyr til Telegrafverket, noe som sikret denne produksjonen frem til 1980-årene. For å styrke denne nye satsingen, økte LM Ericsson sin eierdel i EB til 50% i 1962.

Mer enn telefoner

Men det var mer enn telefoner som førte til ekspansjonen i Elektrisk Bureau. På slutten av 1920-årene ble elektrotermi som blant annet besto i å utnytte elektrisitet i ovner, komfyrer og strykejern, et nytt arbeidsfelt. Under merket Rex ble slike produkter godt kjent. Radioteknologi ble et annet viktig område med produksjon av enkle radioapparater hvor markedet økte etter kringkastingens start i 1925. En teknisk videreutvikling her førte til systemer for radiokommunikasjon med skip, og etter 1945 ble radiolinjeteknologien et nytt fagområde som EB gikk inn i.

Etter en vekslende og turbulent periode nådde EB et både økonomisk og teknisk høydepunkt i 1970-årene. Digitale telefonsentraler, radiolinje og satellittprodukter, signal- og styringssystemer for jernbane ble blant nye arbeidsområder. Med endringer i eierforholdene der LM Ericsson reduserte sin andel til 49% ble EB å regne som et rent norsk selskap. Selskapet var nå vurdert som en viktig brikke i en nasjonal industripolitikk som skulle bygge en samlet norsk elektronikkindustri. Dette var situasjonen da hovedkontor med forskningsavdeling

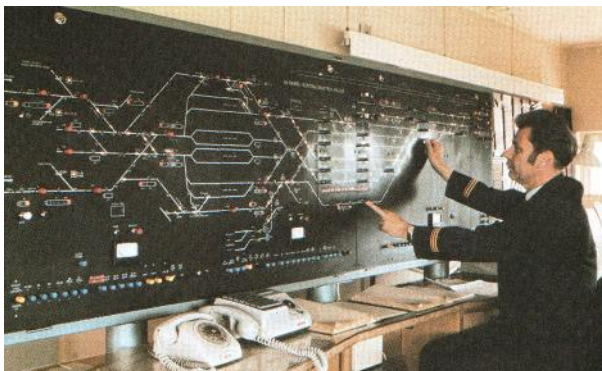
og produksjon flyttet til Billingstad i 1972. Foruten på Billingstad hadde EB fabrikk flere steder i landet, blant annet en telefonfabrikk i Risør.

Ny industripolitikk

Det ble en ny tid for norsk industripolitikk og dermed også for EB utover i 1980-årene. Overgangen til digitalisering førte til at Televerket ville ha samme standard og system over hele landet, og her tapte EB i konkurransen mot Standard Telefon og Kabel. Etter år med oppkjøp av aksjer og salg av produksjonsområder, ble det store endringer i eiersammensetningen. EB ble fusjonert med Elektro Union, og overtok eierskapet i bergensfirmaet Nera. På slutten av 1980-årene ble ABB-gruppen dannet med eierne Asea og Brown Boveri. ABB kjøpte 63% av EB og sammen med NEBB og Asea Per Kure ble EB-konsernet det nest største private industriselskapet i Norge. Samtidig skilte EB og LM Ericsson lag, der EB overtok styrings- og sikkerhetssystem for jernbanevirksomhet, mens Ericsson overtok deler av EB Telekom. Sambandsutstyr til forsvaret ble utviklet, foruten leveranser til olje- og gassindustrien.

Det var den såkalte «jappetiden» i 1980-årene som også slo inn i industrien, og som førte til denne utviklingen i EB. Nå ble økonomi, gjerne kortsiktig med kjøp og salg av aksjer og eierskap, viktigere enn å stabilisere et høyt teknisk nivå. Kjell Kveim var den siste administrerende direktør med teknisk

Kontrollrommet for signalanlegget ved NSB's skiftestasjon på Alnabru.

ENESTAAENDE ANLEDNING.

Paa grund av omreguleringen og omstrukturering av vår fabrikk utlauges i løpet av kort tid noen 1-kampere radioapparater, forsterkere og selvsynspærer til meget under døgnpris.

Kr. 33. Kr. 65.

Alle apparater og deler er av Østlandske Elektrisk A/S fabrikk, som er tilstede i alle de største og mest moderne på en række indrettede udstillingssteder.

Det nye og her er tilgjengelig for de fleste som ikke har anledning til at anskaffe kjøpt apparater, til at skaffe sig et fornuftigste 1-kampere apparat i et godt søkk eller i et praktisk brett til en kjøpsprisen paa. Med E. E. 1-kampere apparat kunne ogsaa skaffes lydlig, 1-kampere apparat kombinert med 2-kampere forsterker og et meget resultat paa høitester.

Priser:

- 1-kampere mottager i kasse Kr. 33.— OS.—
- Da selvsynspære med kasse 36.— OS.—
- 2-kampere forsterker i kasse 65.— OS.—
- Da selvsynspære med kasse 68.— OS.—

Alt med batterier og antenner.

De nævnte apparater og deler selvsynspære indtil nærmeste skiftetid, hvor de vilke ledende i denne forbindelse til nærmeste radioforhandler eller til

ØSTLANDSKE ELEKTRISK BUREAU
 1922
 Klipp ut! Klipp ut!

Annonsen for radioapparat i 1927

Montering av telekommunikasjonsanlegg ved oljeinstallasjon i Nordsjøen

Hovedbygningen på nedlagte Elektrisk Bureau i 2021.

KILDE:
Over alle grenser,
EBs jubileumsbok 1982. Bilder i hovedsak fra denne boken.

bakgrunn, og så kom økonomene rundt 1990. Den tidligere industrikjempen ble etter hvert en bisetning i de nye konstellasjonene. I 1991 ble resten av EB-aksjene kjøpt av ABB, navnet ble endret til ABB AS og navnet EB forsvant.

Billingsstadbarnas skoler gjennom 150 år

Fra omgangsskole på Billingsstad gård til dagens skole i Bjerkelunden.

Lang vei, annenhver dag, sykkel eller sparkstøtting, ski, eller til fots. Ned Brattbakken, bortover Stasjonsveien, krysse Drammensveien og bort til Holmen skole der man måtte krysse Drammensveien en gang til. Før 1932 måtte man gå enda lenger, helt til Vogellund ved Holmensenteret. Man fikk i hvert fall mye frisk luft. Hovedregelen var at alle barn fra Billingsstad i skolepliktig alder, måtte innfinne seg når det ringte inn på Holmen skole, uavhengig av hvor mye snø som var falt i løpet av natten. Det gjaldt også barna fra Stokker og Groset!

Tekst: Tore-Wiggo Sørensen

I 1821 hadde prestene oppsynet med skolen og styrte utviklingen i hvert prestegjeld. Omgangsskolen var datidens skolesystem. Undervisningen skjedde på gårdene i distriktet. Herunder på Billingsstad gård. Omgangsskolen, et produkt av at Kong Christian 6. i 1739 sendte ut et påbud om skoleundervisning for barn og unge i Norge. Målet var at alle skulle lære å lese før de ble konfirmert. Alle klokkerne skulle være pliktige til sommer og vinter å holde «ordentlig dansk skole» og å undervise barn og ungdom i «Kristendom, Læsen, Skriven og Reigen.»

Skoleundervisningen var tillagt kirken. Sokneprest Vogelius jr. som var prest i Asker 1752-99, tok saken alvorlig og ga følgende instruks til lærerne:

«En skoleholder skal formidle den sande Guds Kundskap og oplære Børnene ej alene udi Læsning, men endog udi Skrivning, om de det skulle forlange. Han maa ingenlunde med Hug og Slag ilde behandle Børnene.»

Asker var tidlig ute

I 1813 sørget sokneprest Jacob Neumann for at Asker fikk sin egen skoleplan. Først i 1827 kom «lov om almueskolevæsenet på landet», etterfulgt av plan og instruks for almueskolen i 1834. Når skoleholderen holdt skole på en av gårdene i roden, skulle alle skolepliktige barn i roden møte frem. Skoleplikt tre måneder i året fra fylte seks år til konfirmasjonen. Skoledagen begynte og sluttet med salmesang og bønn. Det ble stilt noen få krav til barna:

«Ethvert barn skal stille kæmmet og vasket. Og Dreng og Piger maa ikke sidde om hinanden, men ved forskjellige Borde.»

Omkring 1830 averterte man i avisen Christiania Intelligensesedler etter interesserte personer som skoleholdere i Asker. Lærergjerningen falt ofte på personer med et lyte som gjorde at de ikke var egnet for kroppsarbeid! Som «skoleholder» slapp man militærtjeneste og bøndene måtte holde ham med kost og losji der han holdt skole.

Eksamen på Billingsstad gård i 1838

Soknepresten holdt eksamen på omgangsskolen. Sokneprest Anders Lange hadde i 1838 eksamen på Billingsstad gård og 40 barn fremstilte seg til overhøring. Han skrev i sin rapport:

«Jeg maa herved med Glans ærkjende at de fleste langt overtraf min forventning. Læsning, Religion, Bibelhistorie og Forstandsøvelser.»

Dette kan på velvillig måte, tolkes som at omgangsskolen i Asker var en god skole for sin tid og at Billingsstadbarna var praktelever!

Vogellund Fastskole for Billingsstadbarn

Fastskolen startet opp 4. januar 1849 i bygningen som tidligere hadde vært våningshuset på klokkergården Vogellund. (Omtrent der Holmensenteret ligger i dag). Thorvald Olsen som vi skriver om i en annen artikkel i årboken, ble ansatt som lærer. Han var i mange år den eneste lærer på skolen. Etter hvert som elevtallet økte, ble hans datter Agnes Marie i 1877 ansatt som lærerinne, eller mer presist «hjelpelærer». Slike ble betalt av læreren og var ofte kone eller datter.

Skolehuset – «Det gule huset»

Huset bestod av tre værelser og kjøkken, pluss loft og kjeller. Skolelæreren med eventuell familie bodde også i huset. Dette huset ble senere flyttet til der det står i dag, «Det Gule Huset» ved Holmenkrysset. Usikkert når 2. etasjen ble påbygget. Trolig omkring 1900.

Skolen var ved starten i 1849, to-delt og hadde 91 elever fordelt på to trinn. De to klassene møttes annenhver dag. Undervisningstiden var 5-7 timer. Undervisningen begynte og sluttet hver dag med bønn. Lesetid ca 800 timer pr. år frem til 1861. Lovens minimum var ca 300 timer. I 1860 fikk man lov om Almueskolen på landet. Et merkeår for allmueskolen.

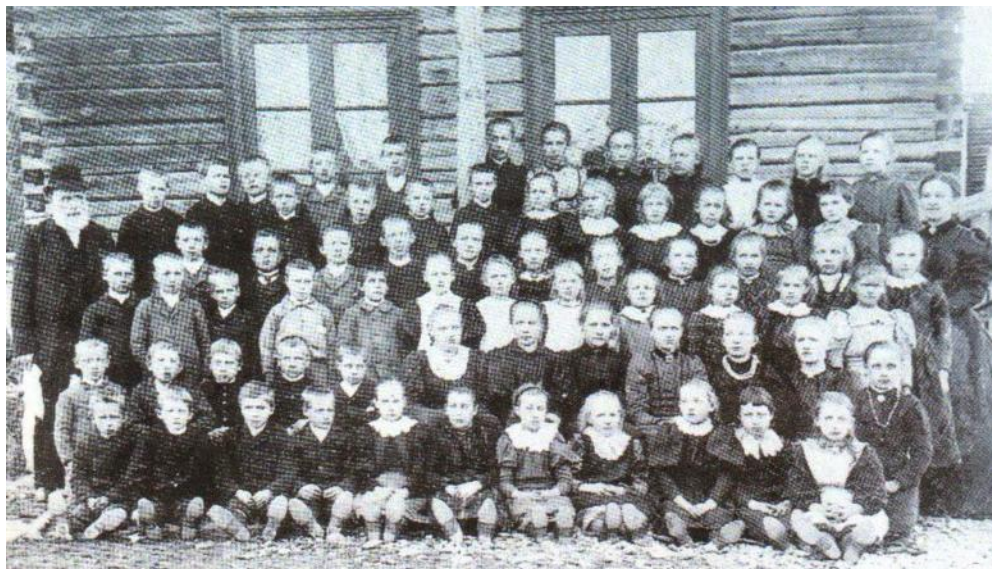
Fra 1861 økte antallet skoleelever på Vogellund. Fortsatt var det bare Olsen som lærer og han måtte da redusere undervisningen for de enkelte tre «trinnene» til to dager i uken.

Barna kunne få fri to uker på våren og to uker på høsten for arbeid på gårdene. På søndag skulle læreren ta med seg 6-12 av barna til Asker kirke for å delta i sangen. Men det skulle om vinteren tas hensyn til at mange barn ikke hadde klær og sko som

Det gamle huset med påbygget etasje, tidligere Vogellund skole.

Elevene ved Vogellund skole i 1893. Lærer Thorvald Olsen til venstre og Anna Ravnsborg til høyre.

Nordahl Rolsens Læsebok kom med første bind i 1892. Ønskelig at hjemmene anskaffet læreboken for folkeskolen og folkehjemmet. Kunne også lånes av skolen.

var nødvendig for den lange veien til Asker kirke. Da Olsens datter Agnes Marie ble ansatt som hjelpelærer i 1877, ble det skole tre dager i uken igjen.

Ny skolelov i 1889. «Landsskoleloven».

Fra «almueskole» til «folkeskole». Blant annet bestemmelse om maks 35 elever i klassen, og minimum 12 skoleukers undervisning. Syv års skolegang eller 2800 timer. Historie og morsmål skulle være hovedfag ved siden av religion. Skolen: En kombinert kirkelig og borgerlig skole.

Det nye skolestyret i hver kommune skulle blant annet overvåke «legemlig straff». Herunder påse at: «*Legemlig straff maa ikke tildeles piger over 10 år!*.» I 1891 ble skolen 5-delt. Med 122 barn. Anna Ravnsborg, som var seminar-utdannet overtok etter Olsens datter. Dette var året da kvinnene gikk inn som lærere i skoleverket. Men med lavere lønn og mindre «leilighet enn mennene».

Nye fag

Pontoppidans forklaring ble brukt. Problemer med å få elevene til å lære forklaringene utenat. Thorvald Olsen: «*I Geografi gjennomgått det meste av Brochs Geografi, som hovedsaklig må skje muntlig, da børnene ikke magter at lære den udenat*».

Haandarbeide, Sundhedslære og Legemsøvelser og Tegning var nye fag. I 1891 kom «skomakeri» som frivillig fag for gutter som også fikk veiledning i Gymnastikk og militære øvelser. Tresløyd kom først i 1922.

I denne oversikten blir Vogellund skole omtalt spesielt. Her kunne jenter bli undervist i sponfletting og hattesying, og guttene i støping, lapping og skomakerarbeid.

Asker Haandgjerningsskoler.

40 Ugers Undervisning.

Prøver af Børnenes Arbejder fra samtlige 6 Folkeskoler.

1. **Ostenstad Skole.** Antal Børn 119, 5-delt Skole. Haandgjerning for Piger indført 1883. 6 Timers ugentl. Undervisning. Læreriude: Frk. A. Bonson.
2. **Østre Skole.** Antal Børn 99, 5-delt Skole. Haandgjerning for Piger indført 1888. 6 Timers ugentl. Undervisning. Læreriude: Frk. E. Doran.
3. **Solberg Skole.** Antal Børn 55, 2-delt Skole. Haandgjerning for Piger indført 1888. 2 1/2 Times ugentl. Undervisning. Læreriude: Frk. M. Borgen.
4. **Drengsrud Skole.** Antal Børn 49, 3-delt Skole. Haandgjerning for Piger indf. 1888. 3 1/2 Times ugentl. Undervisning. Læreriude: Frk. B. Donnerud.
5. **Jansløkkens Skole.** Antal Børn 138, 5-delt Skole. Haandgjerning for Piger indf. 1878. 6 Timers ugentl. Undervisning. Læreriude: Frk. H. Gjerløen.
6. **Vogellunds Skole.** Antal Børn 105, 5-delt Skole. Haandgjerning for Piger indf. 1878. 6 Timers ugentl. Undervisning. Læreriude: Frk. A. Heastad.

Ved Vogellund Skole er **Pigerne** siden 1887 udenfor Skoletiden undervist i Sponfletning og Syning af Hatte m. m. Ligeledes er **Gutterne** undervist i Støping, Lapping samt Skomagerarbeide.

Grunner til fravær:

«Kledesmangel, mangler Klæder og Skoe, Fattigdom, Fattigdom og armod, Lang vej og uframkomligt, Sejler, Er med sin Fader til Søes.»

Fraværet var stort, men Thorvald Olsen har få bemerkninger til det. Bortsett fra at han beklaget i 1880 at elever jobbet på byggingen av travbanen på Slepden i stedet for å gå på skolen.

Holmen «gamle» skole 1900-1932

Harald Simonsen ble ansatt som ny lærer etter Olsen i 1900. Han fortsatte som skolestyrer frem til 1934. Han var utdannet ved Asker Seminar i 1888. Ny skolebygning stod klar i 1901. Den nye skolen i sveitserstil, hadde to klasserom i første etasje og ett rom i hver ende i 2. etasje. Skolen skiftet i 1901 navn fra Vogellund til Holmen. Lærer Simonsen overtok det gamle skolehuset som bolig. Det ble pusset opp og påbygget en 2. etasje. Dette er det huset man i dag kaller »Det gule huset». .

Flere lærere ansatt

Fra 1914 ble det ansatt flere lærere etter hvert som elevtall økte, og i 1921 kunne kvinner for første gang søke lærerstillinger i Asker. Skolekjøkken ble obligatorisk fag for jenter fra 1925. Gutter fikk obligatorisk sløyd.

I 1931 ble Karen Margrethe Solnørdal ansatt. Gift med kollega Henry Rimol i 1936. Som lærer best kjent som «fru Rimol». Som aktiv speiderleder lød hun navnet «Habbi».. En institusjon ved Holmen skole. Gikk av med pensjon i 1965 etter 34 år ved samme skole.

Økende plassproblem – skole på Billingstad?

Skolekomite ble nedsatt. Noen mente at det beste ville være å bygge ny skole på Billingstad. I 1921 ble det lagt frem forslag om å ha to skoler, Holmen og Billingstad, men det var ikke flertall for å dele skoledistriktet. Komiteen fremmet da forslag om å flytte skolen til Billingstad, men i påfølgende kretsmøte 25.02.1925, ble det besluttet at skolen skulle ligge på Nesbru. (10 stemmer for Billingstad, 44 for Nesbru). Det tok enda fire år før

Holmen skole 1932. Fløyen til høyre var gymnastikksal med sløydsal og bad i underetasjen.

kommunestyret besluttet å bygge ny skole i Holmen krets.

Holmen nye skole 1932-1978

Den nye skolen ble omtalt som en moderne skole som på denne tiden kun fantes i byene. I mur med syv klasserom, lærerrom, skolekjøkkenrom, sløydsal, gymnastikksal med garderobe og «skolebad». Klosetter og sentraloppvarming. Kloakken gikk imidlertid rett i Neselva, men dette var tydeligvis ikke noe stort tema den gang.

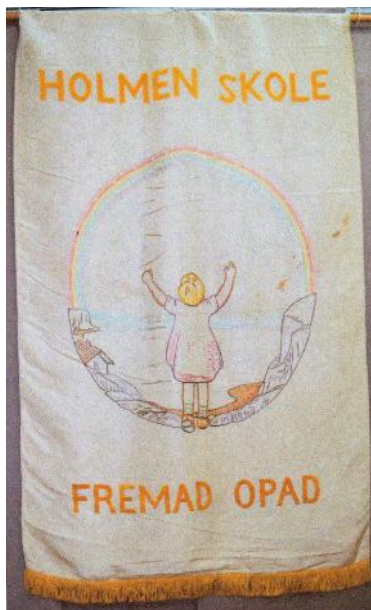
Skolen innviet 16. januar 1932. Bygdas stolthet, og «den fineste skolen på landsbygda i Norge». Sverre Løfsgaard ble ansatt som skoleinspektør i 1934 og flyttet inn i «det gule huset.» Kontor for skoleetaten ble innredet i 2. etasje og ble der helt frem til 1964. I 1936 hadde skolen 274 elever. Asbjørn Nøding og Henry Rimol var kommet til som lærere. Begge kom til å sett sitt preg på skolen. Den nye «Landskolelov» i 1936 tilsa maksimum 30 elever i klassen.. Nytt fag: Hjemstedslære. Frivillig ett fremmedspråk – tysk.

Holmen skole 1940-45

Tyskerne innredet et trykkeri i Holmen skole. Mange elever måtte finne andre steder for undervisning. «Bedehuset» som lå ved krysset Drammensveien/Kirkeveien var lengst unna. «Det gule huset» ble også brukt i tillegg til at noen av lærerne åpnet hjemmene sine for undervisning.

Lærerne på Holmen skole arbeidet aktivt mot nazifisering i skolevesenet.

Fanen fra Holmen skole, nå plassert på Asker museum

29. februar 1942 ble alle skoler stengt: «Brenselsferie». Bakgrunnen var at lærerne skulle tvinges til lojalitet mot NS. Alle Lærerne ble pålagt å melde seg inn i Norsk Lærersamband. (NL).

Den 8. april skulle de starte opp igjen, men lærere som ikke hadde meldt seg inn, skulle ikke få lov til å fortsette som lærere. Ved Holmen hadde ingen lærere meldt seg inn. Foreldre samlet inn penger til lærerne. Over hele landet ble lærere arrestert. 500 ble sendte til Kirkenes, men ingen fra Asker.

Lærerne Asbjørn Nøding og skoleinspektør Løfsgaard var de sentrale i Holmenlærernes protester. Den 6. mai ga Quislingregjeringen etter og lærerne gjenopptok sitt arbeid.

Holmen skole etter 1945.

Ved freden overtok Milorg skolen og beholdt den til 20. juli 1945.

Fortsatt dekket Holmen skole nå en krets med sterkt økende innbyggertall og en krets med stor omkrets. Barn fra Stokker og Groset som tidligere hadde fått anledning til å gå på Tanum skole, ble nå henvist til Holmen. En ganske lang vei sommer som vinter.

Frivillig fremmedspråk ble endret fra tysk til engelsk. Frivillig i 6. og 7. klasse. 2 timer hver dag på de to dagene som ikke hadde full undervisning. Frivillig engelsk var en forutsetning for å komme inn på realskolen. Obligatorisk grammatikk to timer for 5. klasse, en gang i uken på «fridag».

Skolens nærhet til Drammensveien med stadig økende biltrafikk ble et problem. Holmen ble derfor en av første skolene som innførte skolepatrulje i 1952. Etter mønster fra Danmark, ble elever fra 6

Til il venstre:

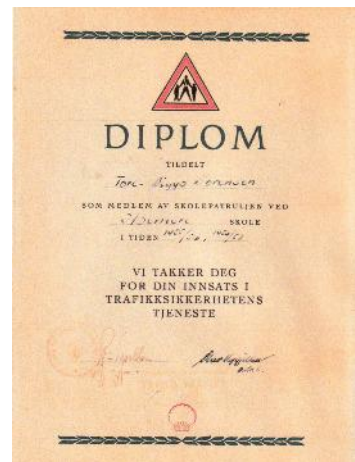
Elever ved Holmen skole i 1940.

Til høyre

Klasse 6B på Holmen skole i 1956 med skolestyrer Rimol som lærer.

Da det var for mange elever i de to sjetteklassene ble det opprettet en ny som bare hadde gutter som elever. Eneste gang det har vært ren gutteklasse.

Diplom for deltakere i skolepatruljen på Holmen skole. Dette er forfatterens fra 1955/57.

Lærere på Holmen skole 1955.

Øverst fra venstre: Nils Jahrmann, Olav Nygjelten, Paul Solberg. Midtrekken: Per Kvist, Henry Rimol, Arnold Strømme. Forreste rekke: Elly Stranderud, Solveig Jensson, Haldis Gunnarson.

og 7 klasse valgt blant de som gjorde det best på trafikkprøve.

I 1955 ble det bygget en ny fløy med fire rom, senere ytterligere to rom og aula, totalt 13 klasserom. Aulaen ble et lenge etterlengtet forsamlingslokale for kretsen.

Ny lov om Folkeskole i 1959

Ungdomsskole ble lansert i 1959, med anledning til påbygning med to år og et frivillig 10. år. Den nye skoleordningen i Asker ble innført i 1963 med 9-årig obligatorisk skole med Torstad som den første i Asker. 7. klasse ble overført fra Holmen til Torstad.

Elevtallet vokser

I 1965 var det 469 elever på Holmen skole. I 1966 var tallet økt til 529 elever. I tillegg kom «Billingstad hjelpeskole» som i 1965 hadde 15 elever på to klasser. Dette var en skole for barn med lærevansker. Skolen leide lokaler på Dronningbiavlstasjonen i Bergerveien, og den er omtalt i kommunale dokumenter fra denne tiden som «Billingstad skole».

Knut Ingar Hansen overtok som skolestyrer på Holmen etter Henry Rimol i 1964. Han ble i 1969 skolestyrer på Mellom-Nes. Bjørn Skarpaas ble skolestyrer på Holmen samme år.

Holmen skole som foregangsskole

I midten av 1960-årene deltok en del av lærerne ved

Holmen i et forsøk med årsplanlegging og studieteknikk, ledet av Forsøksrådet for Skoleverket. Stikkord: «Åpen skole og nye læreplaner». I følge Hansen hadde det skjedd lite fra 1850 til 1950 når det gjaldt arbeidsmetode og ordningen av lærestoffet i skolen. Lærebøkene var styrende for valg av lærestoff i alle teoretiske fag, lekselesing, og høring var den dominerende metode. Utenatklærning og høring, og karakterer i alle fag. En del av lærerne ved Holmen sto svært sentralt i denne reformprosessen fra 1964, ikke minst Knut Ingar Hansen.

Forsøksrådet inngikk i 1963 en samarbeidsavtale med Asker og Nittedal kommuner om praktisk-pedagogiske forsøk. Disse forsøkene fikk mye å si for utformingen av «Mønsterplan for 1974» og «Mønsterplan for grunnskolen i 1971».

Ved planleggingen av Mellom-Nes skole og senere Billingstad skole, ble prinsippet med «storklasserom» eller «dobbeltrum» lagt til grunn. Etter hvert ble det innsatt skyvevegger slik at man også kunne operere med ren klasseundervisning. To og to klasserom med samarbeidende lærere på trinnet.

Endelig skole for Billingstad-barn på Billingstad

Den nye og svært trafikkerte E-18 gikk rett forbi Holmen skole. Støy fra trafikken og fare for ulykker var sterkt medvirkende for en foreldreaksjon for å få flyttet skolen. Det ble vedtatt å bygge nye skoler både på Billingstad og Hvalstad. Billingstad skole stod ferdig i 1978. Barn fra Hvalstad ble henvist til Billingstad skole inntil man fikk bygget skolen på Hvalstad i 1999.

Og så, 130 år etter at det var undervisning på omgangsskolen på Billingstad gård, fikk Billingstadbarna en skole i sitt eget lokalmiljø! Skolen ble innviet i 1978.

Kaptein Gløersen

Hvem var han, og hvorfor har han en vei oppkalt etter seg på Billingstad?

Det enkle svaret på spørsmålet om kaptein Gløersen er at han var artilleri-kaptein, bosatt på Stokker gård, og fra 1838 til 1840 Askers første ordfører.

Tekst: Ola Sandbu

Kaptein Gløersens vei mellom Nordengveien og Dragonveien

Kaptein Jacob Gløersen

Men det er mer å fortelle om kaptein Jacob Gløersen, som levde fra 1796 til 1861. Navnet kommer fra en gammel slekt med flere ledd av lensmenn i Skjeberg. Den første lensmannen på gården Østre Rønneld i Skjeberg skal være fra omkring 1570, mens opphavet til slektsnavnet Gløersen er lensmann Gløer Jensen Rønneld (ca 1640-1713). Det var hans barn fra andre ekteskap som tok i bruk slektsnavnet Gløersen,

Den unge Jacob Gløersen var 15 år da han ble tatt opp i det Kongelige norske Landcadet-Corps i 1809, på en tid med Napoleonskriger og mye uroligheter i Europa. Han ble Secondløytnant i Infanteriet i 1813, og gikk over til Artilleriet i 1819. Fra 1823 premierløytnant, videre kaptein og batterisjef fra 1833. På den tiden var Stokker i Asker sjefsgård for artilleriet i Akershus, hvor han var beordret for en periode. Han ble så valgt som Askers første ordfører for perioden 1838-1840, etter at formannskapsloven var blitt innført med kommunalt selvstyre. Deretter, i en alder av 54 år, ble kaptein Jacob Gløersen «Beordret i det civile» som postmester i Skien i 1850. Denne stillingen hadde han til avskjed i 1857. Frem til han døde i 1861 hadde han oppgaven som forstander for Lammers' frimenighet i Skien.

Ordførervalg

Ved etablering av et nytt folkevalgt organ i Asker prestegjeld etter loven «Formandskaber paa Landet»,

ble det valgt både formannskap på fire representanter og i tillegg et herredstyre på tolv representanter. Det var få stemmer som ble avlagt ved dette første valget. Ved begge valg var det snakk om 15 til 28 stemmer på hver kandidat. Til første herredstyremøte ble et medlem av formannskapet, artillerikaptein Jacob Gløersen valgt til ordfører. De første og viktigste oppgavene for ordføreren var å skaffe penger til skole og fattigvesen. I omtalen av Gløersens arbeid som ordfører ble han berømmet for en redelig, uegennyttig og iherdig innsats for bygdens beste. Han gikk av som ordfører før tiden, fordi han ble beordret videre til Trøndelag.

Reorganisering av militære avdelinger i Asker

Fra gammelt av har militæret i Asker hatt et eget regiment, som jevnlig øvde og ble inspisert på kirkebakken etter gudstjeneste på søndager. Det skjedde imidlertid flere reorganiseringer og endringer for de militære avdelingene opp gjennom årene, blant annet med etablering av telthus og ekserserplass på Ravnsborg, og dragonkvarter på Stokker gård i 1791. Stokker gård er en gammel leilendingsgård, og hørte tidligere til Lier prestegård. Det at Stokker gård gikk over fra kirkegods til å bli å bli dragonkvarter for kavaleriet var bare for en periode. Det ble stadig gjennomført endringer og reorganiseringer, avhengig av den aktuelle situasjonen.

I 1806 var det blitt satt i gang en reduksjon i kavaleriet, og i Akershus var et dragonkompani blitt overført til artilleriet. Det er rimelig å anta at det var i denne forbindelse at Stokker gikk over fra sjefsgård for dragoner til sjefsgård for artilleriet. Denne overføringen ser ut til å ha blitt fullført i 1811. Den vesentlige endringen var at hele tolv dragonkompanier i det norske landforsvaret ble overført til seks artillerikompanier.

Formannskapsloven i 1837

Norges grunnlov i 1814 medførte en viss form for demokrati, men den var bare for en del av befolkningen. For eksempel var det slik at selveiende bønder hadde stemmerett, mens forpakteren på Stokker, som ikke eide gården ikke fikk stemme. Derimot hadde kompanisjefen som bodde på gården stemmerett, siden han tilhørte en militær avdeling og som offiser var en myndighetsperson.

Styret av dagliglivet utover i bygdene fortsatte som før, med lensmann, sorenskriver, amtmann, prest og fogderiet ledet av en fut (fogd). Det var fortsatt lokale oppgaver som skulle organiseres og gjennomføres utover i bygdene, og etter som årene gikk ble det en betydelig utvidelse av de lokale oppgavene i hvert sogn. For å organisere de viktigste oppgavene, som skoler og fattigvesen var det de fleste steder utnevnt mer uformelle styrer som ordnet den daglige virksomheten. I byene var det en viss form for valg og selvstyre, mens noe slik ikke fantes i bygdene, hvor prest og fogd valgte sine folk. Med formannskapsloven av 1837 ble det mer likhet i styre og stell mellom bygd og by, med valg av formannskap og tilhørende representantskap.

KILDER bl.a:

Asker og Bærum historielags årbøker.

Norsk Militært Tidsskrift, Cato Holmsen:

Slegten Gløersen med sidelinjer.

Johannes Schiøtz: Den norske hærs organisasjon.

Halvard Torgersen: Asker, bidrag til bygdas gårdshistorie.

Åstaddammen - vårt fremste kulturminne?

En av historielagets oppgaver er å verne om kulturminner på Billingstad. Åstaddammen er trolig vårt fremste kulturminne, men står i fare for å forsvinne. For å sikre historien for ettertiden nedfeller vi i denne artikkelen det vi vet om dammens historie og litt status idag. Dammen har vært kverndam, isdam, pryddam, fiskevann, badested og skøytebane.

Tekst: Tore-Wiggo Sørensen

Åstaddammen hører til Åstad gård som eies av Asker kommune. Dammen ligger innenfor Billingstads grenser, og også innenfor Billingstad Vels grenser. Vårt ønske er at dammen skal være til glede for alle i området, herunder Billingstad, Vestre Billingstad og Hvalstad. Dammen ligger for det meste innenfor Åstad Naturreseptat med sjeldne

Presentasjonen av naturreservatet ved veien ned fra Skustadgata.

planter og trær og et utrolig rikt fugleliv. Det er kartlagt 46 fuglearter. Naturreservatet vil neppe bli det samme om dammen tørket ut og sluttet å eksistere.

Åstaddammens tidlige historie

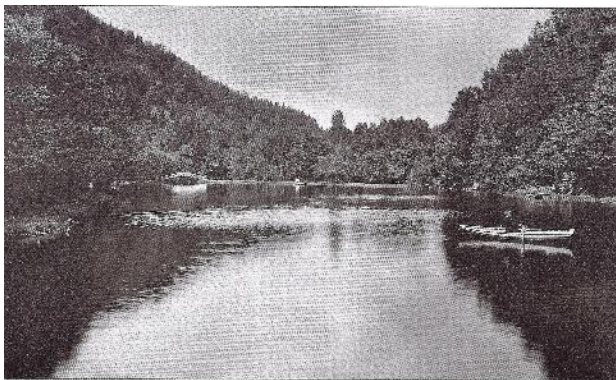
I følge Halvard Torgersens bok om Askers historie fra 1916 fremgår det: *Ved de tider (1600-tallet) hadde Åstad også en stokksag i elva. Ved Åstadfossen ble senere oppført en liten mølle. Ble siste gang brukt i 1850-årene. Restene av denne kvern lå der så sent som i 1870-årene. Møllesteinen ligger der ennå.*

Thorsenfamilien som inntil 1891 eide Åstad gård, har tatt vare på møllesteinen som et minne om dammens historiske betydning. (bilde). I følge Olaf Gundersruds bok om Billingstads historie (Fra Hav til Hage), anla Åstad gård en oppgangssag ved fossen i ca. 1610. Vi er usikre på om det da allerede var en mølledam der. Gundersrud antyder det. Han skriver «I gammel tid hadde gården en mølle ved Åstadfossen. Ved møllekulpens bredd kunne man til etter 2.verdenskrig se rester etter mølla og en

Møllestein fra Åstadfossen

Rotur på Åtaddamen i 1912.

møllestein. For å få vann til mølla hadde man laget en inntaksdam på oversiden av fossen».

Da Åstad anla en oppgangssag ved fossen omkring 1610, har de eventuelt kunnet ta i bruk den gamle mølledammen for å få vann til å drive saga. Selve fossen er der i dag som for 500 år siden. Nedenfor brua i Solstadveien inn fra Skustadgata. Sjørreten går på høsten helt hit opp, men lenger kommer den ikke!.

«Nyere tid» - 1870-1940

Da den smalsporede jernbanen mellom Kristiania og Drammen ble anlagt omkring 1870, ble det som var igjen av demning for den gamle kverndammen ødelagt. Hvor mye som var igjen av dammen da Thorvald Prebensen kjøpte Åstad gård i 1891 vet vi ikke. Men han har sikkert blitt fortalt at det har vært en dam på dette stedet inntil jernbanen krevde sitt. Hans kone Otilie Kløcker, var dansk, og mange mener at hun var pådriver for å få laget en pryddam etter mellom-europeisk mønster.

Halvard Torgersen som jo bodde på Berger gård og var ordfører i Asker 1890-92 kan vi stole på som «santtidsvitne». Han skriver i 1916: ...*Den lave skogstrekning fra Åstaddammen langs elva oppover ble parklagt og forsynt med en lang og bred spaservei. Når hvitveisen står i fullt flor eller når bregnene har nådd sin fulle høyde er det hele blitt et inntagende syn.*

Vi har flere bilder av dammen fra denne tiden. Bildet fra omkring 1912, viser Prebensen jr. i en hvit pram på »pryddammen». Det er også flere bilder av

Askertallerken med motiv fra Åstaddammen. Tallerkner med historiske motiver ble utgitt av Civitan Club hvert år fra 1974.

dammen med mennesker i robåt, eller spaserende på de plankebelagte og hvitmalt stiene fra perioden 1910-1940. Åstad gård drev isproduksjon på dammen om vinteren, og isen ble solgt til andre gårder i nærheten og også noe til private husholdninger. Vi kjenner ikke til at Åstad gård konkurrerte med isdammene i Holmendistriktet om eksport av is.

Åstaddammen i tørkesommeren 2018 viser en gjengrodd dam med behov for mudring.

Til høyre fra historielagets omvisning ved dammen samme år. Askers ordfører Lene Conradi i bakgrunnen.

Etterkrigstiden

Fra 1945 og frem til 1960 fungerte dammen som et sentralt rekreasjonssted for både barn og voksne. Gode ørretfangster og til og med ål kunne man få på kroken. Bading var mulig selv om de fleste foretrakk Holmenskjæret eller Hvalstrand. Skøytebane om vinteren var en selvfølge, men det var ingen som måtte når det kom mye snø.

Dammen har vært et godt ørretvann. Fortsatt kan man se ørret som vaker. Dammen var til stor glede for lokalbefolkningen frem til omkring 1960 da demningen begynte å slå sprekker og det tidligere flotte vannspeilet var redusert til en bekk som rant gjennom noe som mest så ut som en myr.

«Jernbaneverkets dam» år 2004

Det nye dobbeltsporet ble lagt i sørenden av det som tidligere var dam. Det var som et ledd i dette arbeidet at Jernbaneverket ville gjenoppbygge Åstaddammen.

I følge en artikkel i Budstikka 16. august 2002, uttalte prosjekteringsansvarlige i Jernbaneverket: «Vi vil reetablere Åstaddammen som en slags takk for oss».

Avtalen mellom Jernbaneverket og Asker kommune, ifølge Budstikka, gikk ut på at Jernbaneverket skulle bekoste opparbeidelse av en ny dam, mens Asker kommune skulle ta seg av drift og vedlikehold. To år senere var arbeidet med reetablering av Åstaddammen ferdig. 12. mai 2004 kunne vi lese i Budstikka at Jernbaneverket hadde brukt drøyt 3 millioner kroner på å få Åstaddammen til å gjenoppstå. Dammen var blitt mindre enn tidligere fordi jernbanesporet ble lagt i enden av den tidligere dammen. På grunn av at hovedvannledningen ligger under dammen måtte den bli grunnere enn planlagt. Damutløpet er laget i granitt og utgjorde den største kostnaden med rundt 2,4 millioner kroner.

Asker jeger- og fiskerforening satte i 2005 ut omkring 40 ganske store ørret. Barn fra Billingstad skole var invitert til å bli med på utsettingen. Dagen etter kunne man observere gutter med fiskestang på vei til dammen.

Uttørring

I løpet av perioden 2004 til 2018 ble dammen nesten gjenfylt av jordmasser. Løv og bark tok også sin plass. Trær som falt over Stokkerelva forårsaket at elva justerte sitt løp og tok med seg masse nedover elva og inn i dammen. Utfylling av masse på jordene ovenfor dammen, også kalt «Gryta», kan også ha hatt innvirkning. Oppdemning av Haugsvollbekken som er en av tilførselsbekkene til Stokkerelva, kan også ha bidratt til liten vanntilførselen under tørkeperioder.

I 2017 tok Billingstad historielag kontakt med kommunen da vannstanden var blitt svært lav. Bildet vårt er tatt sommeren 2018. Kommunen var på befaring og fikk tettet litt av demningen. Vi tok også kontakt med Budstikka som laget en reportasje om uttørring av dammer i Asker. Kommunen svarte oss da at de skulle lage et prosjektforslag for å se hva de skulle undersøke videre og når.

Et møte ved Åstaddammen i 2020 der ordfører Lene Conradi sammen med representanter fra vann og avløp møtte Billingstad historielag, Billingstad vel og andre lokale med interesse for bevaring av dammen.

Asker kommunes administrasjon la i 2019 frem en omfattende utredning om «Dammer i Asker.» 42 dammer var prioritert for omtale delt i tre grupper. Åstaddammen var kategorisert sammen med 10 andre dammer under begrepet «rekreasjon». Til det forutgående høringsnotatet oversendte Billingstad historielag i samarbeid med Billingstad vel, et innholdsrikt tilsvar. Samtidig hadde vi innlegg i Budstikka under overskriften «La Åstaddammen leve.»

Ved behandlingen av «damprosjektet» i kommunestyret holdt kommunerepresentant fra Billingstad et godt innlegg for Åstaddammen, men det ble ikke truffet noe vedtak om fremtidig arbeid med dammen. Historielagets leder tok våren 2020 kontakt med ordføreren, som foranlediget at saken kom opp i kommunestyret. Kommunens administrasjon fikk i oppdrag å utrede muligheten for mudring og restaurering av Åstaddammen.

Vinteren 2020 forelå det en foreløpig rapport som var ganske positiv. På denne bakgrunn inviterte ordføreren historielaget, vellet, kommunestyre-representanten fra Billingstad og Budstikka til møte ved Åstaddammen. Budstikka ga et godt referat fra møtet. Pr. dags dato avventer vi med spenning en innstilling fra kommunens administrasjon.

Billingsstads dronninger

dronningbiavl "to bee or not to bee"

Birøkt er ikke blant verdens største næringer, men er en næring av internasjonalt format og med et godt fotavtrykk i Norge. Billingsstad har i den sammenheng skapt flere dronninger enn alle Europas kongehus tilsammen.

Tekst: Nils og Trygve Rosenberg

Sir Edmund med norsk honning sammen med Odd Rosenberg.

Birøkt har levd et ganske stille liv i Norge helt siden 1884 da Den norske biavlforening (senere Norges Birøkterlag) ble stiftet. I disse dager har imidlertid birøkt fått ny vind i seilene i Norge. Bikuber har til og med fått plass på toppen av Asker Rådhus. Og i avisene kan vi i 2021 lese at Norge herjes av «bikubebander» som stjeler bikuber!!

Ukjent for mange er den store interessen og omfanget næringen nyter internasjonalt. Utrolig, men sant vil noen si, men av alle birøktere i verden, besøkte sir Edmund Hillary fra New Zealand Dronningavlstasjonen på Billingsstad året etter at han som førstemann besteg Mount Everest i 1953. Bildet viser sir Edmund med norsk honning i hånden, sammen med Odd Rosenberg. Rosenberg var sekretær i Norges birøkterlag og leder av Dronningavlstasjonen og Birøktermuseet på Billingsstad, - og far til Nils og Trygve Rosenberg, som står bak denne artikkelen.

Odd Rosenberg overtok stillingen som sekretær og derved daglig leder av Norges Birøkterlag etter sin bror Helge i 1947, en stilling han hadde til 1983. Han var i 30 år redaktør av bladet «Birøkteren». Stillingen som sekretær gjorde at han var daglig leder av både Dronningavlstasjonen og Birøktermuseet. Disse

rollene innebar at han var den naturlige «ambassadør» for norsk birøkt både nasjonalt og internasjonalt.

Birøkt

8000 år gamle hulemalerier fra Spania viser mennesker i taustiger som høster honning fra villbienes bosted i en fjellvegg. Man vet ikke hvor lenge det har vært drevet birøkt i Norge, men vi vet at bivoks ble brukt til å lage støpeformer til smykker og gjenstander av bronse i bronsealderen. Kanskje ble Billingstadspennen støpt i honningvoksform? I tilfelle importert voks.

Den katolske kirken brukte honning som medisin og voks til alterlys. Vikingene lagde mjød basert på honning. I følge sagaen ble honning og voks innført til Norge allerede på 900-tallet. Fra 1700-tallet har vi sikre opplysninger om bier i Norge. Det er registrert bikuber flere steder på Østlandet. Frem til 1700-tallet trodde man at det var en «han» som var den øverste i bisamfunnet og kalte ham «konge». Det var jo en sensasjon da man omsider måtte erkjenne at den øverste var en «dronning».

I 1809 ble «Selskap for Norges Vel» stiftet og de startet arbeidet med å fremme birøkt i Norge. Så fulgte dannelsen av «den norske Biavlforening» i 1884, hvilket førte til stor oppsving for binæringen. Foreningen fikk senere navnet «Norges Birøkterlag». I 1887 innvilget Stortinget et stipend til den daværende sekretær i Birøkterlaget Ivar S. Young, for å studere birøkt i USA. Det er nedfelt at Youngs Amerikareise fikk stor betydning for utviklingen av birøkten i Norge. Han hadde med seg tilbake til Norge, en stor kolleksjon av amerikansk birøkterutstyr. Dette utstyret dannet noe av grunnlaget for det senere Birøktermuseet.

Hvorfor Billingstad

Norges Birøkterlag hadde i flere år arbeidet med å etablere et senter for dronningavil i Norge. De klimatiske forhold i Norge var en utfordring. Utlendinger hadde liten tro på at det var mulig å drive med dronningavil så langt mot nord.

Birøktermuseet i Bergerveien på Billingstad

På jakt etter et sted med tidlig vår og lunt og godt klima, endte man opp med at Landbruksdepartementet i 1946 tilbød Norges Birøkterlag å kjøpe en tomt på Billingstad. Nærmere bestemt en gammel husmannsplass under Berger gård som opprinnelig het Grisebu. Senere fikk den navnet Skogholt. Eiendommen lå i Bergerveien 13–21. I dag skogholtet ved Neselva Hageby som kalles «Birøkterkollen». Fra første stund var det forutsetningen at driften av dronningavlstasjonen skulle skje i nært samarbeid med Statens Småbrukslærerskole på Sem.

Bygningene på eiendommen hadde forfalt og det ble nedlagt mye arbeid før et «Birøktens Hus» og en «bipaviljong» med verksted stod klart. Blant norske birøktere ble nyskapningen mottatt med stor entusiasme. På denne måten ble Billingstad etter 1947 og i de nær 50 påfølgende år det sentrale sted for birøkt i Norge. Med dronningavlstasjon, birøktermuse-

um og samlingssted for norsk birøkt og Norges knutepunkt mot det internasjonale miljøet.

Det var kummerlige forhold på «Grisebu». Vår mor nedtegnet forholdene da vi flyttet til Billingstad:

«I 1947 flyttet jeg med familien til Billingstad. Familien bestod av far, mor og tre sønner og senere også en datter. Huset bestod av to rom med et kjøkken i mellom. En stall som sto på eiendommen var blitt kjøpt på auksjon. Den besto av to spilltau i den ene enden og et lite rom for en tjenestegutt i den andre. Tjenestegutten het Holmkvist og startet senere sitt eget gartneri på Nesbru! Et lite fjøs med utedo sto på en haug mellom stallen og Pettersens hus i nr 11. Hele eiendommen var på 25 mål. I tørkesommeren 1947 måtte vi hente vann i Neselva.

Dronningene er hjertet i bikuben

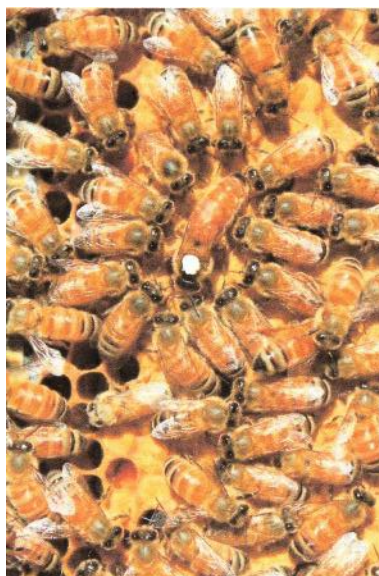
Birøkten tok seg på denne tiden opp som næring og man ønsket å etablere norsk birase egnet for norske forhold. Det ble dermed behov for å skaffe flere bidronninger, da dronninger er å regne som hjertet i bikuben eller bisamfunnet.

Formålet med avlsarbeidet ble beskrevet som følger: ”Å få snille bier, som produserer mye honning av god kvalitet med lite arbeid og som pollinerer godt”.

Hver gang en bikube svermer mister den en dronning, og bisamfunnet vil da naturlig avle frem en ny dronning. Dette kunne man etter hvert også gjøre kunstig. Bidronningene legger egg for å holde populasjonen oppe i bikuben/bifolket.

Sykdommer og kulde vil etter hvert ta livet av en del arbeidsbier. Her trengs også dronning for at kuben skal kunne overvintre. Dronningløse kuber vil dø. Biene vil selv avgjøre når det skal produseres en ny dronning. Størrelsen på cellen og foret som bilarven får, vil avgjøre om larven utvikler seg til en bidronning, drone eller en arbeidsbie.

På dronningavlstasjonen lagde man små voksceller og satte dem inn i dronningløse kuber. Dronninglarvene ble foret med dronning-gele fra bikuben. Dette ble tatt fra dronningceller som ikke

hadde fått produksjon ennå. Biene vil i disse kubene være interessert i å skaffe seg en dronning og begynne å forsegle dronningcellene. Når de er forseglet blir de tatt ut av kuben og puttet inn i en rugemaskin slik at de skal klekke nye dronninger. Det er da svært viktig med riktig temperatur og fuktighet. Etter at dronningene har klekket ble de puttet inn i små bur med litt mat og kunne da selges som uparrede dronninger.

Parestasjoner

Alternativt kunne dronningen tas ut og bli satt i en parestasjon med droner (hannbier). Dronningen vil da fly ut og flere droner vil da pare seg med henne. Disse parestasjonene befant seg blant annet på Sollihøgda, Fjulsrud ved Tyrifjorden og Rødtangen ved Hurumlandet. De uparrede dronningene ble kjørt til parestasjonene. De ble plassert i små parekuber med to små rammer av byggevoks i hver enhet og på toppen et fôrkar med en blanding av melis og vann (fôrdeig). Bidronningene ble sendt med posten i små bur med 10-12 følgebier og en liten nistepakke med fôrdeig. Deigen ble dekket med et lite stykke sølvpapir så den ikke skulle tørke inn. Dette var stort sett fra omslag på sjokolader av ulikt slag som vi samlet til dette formålet. Burene var ca 10 cm lange og laget av tre.

Kunstig inseminering av bidronninger utført på Billingstad

Bistikk?

Vår far Odd Rosenberg ble vel etterhvert immun mot bistikk, - noe vi sønnene også ble, men det hendte jo ikke sjelden at vi kom på skolen med gjenklistrede øyne og hovne fingre og hender. Nils våkna en gang og sa høyt: Slå på lyset! Begge øyne var gjenklistret og, forståelig nok, ble det ikke noe skole den dagen.

Besøk fra fjern og nær

Den gang som nå var det mange som var interessert i birøkt. Mange hadde det som hobby ved siden av annet arbeid, og Norges Birøkterlag økte i disse årene sitt medlemstall.

Odd Rosenberg var en omgjengelig mann og det var mange opp gjennom årene som besøkte dronning-

avlstasjonen og det var et internasjonalt miljø der. Om sommeren kom det ofte busser med interesserte birøktere fra Sverige og steder i Norge. De ønsket å se og lære om dronningavl og profesjonell birøkt. Noen ganger hadde bussene problemer med å komme over den gamle brua over Neselva. Far deltok på landbruksutstillinger, på messer og holdt foredrag om birøkt. Han deltok også på flere internasjonale kongresser.

Dagsbesøk i helgene krevde også at det ble servering av kaffe og mineralvann. Her stilte mor og fru Signe Johansen opp med ansvar for servering.

Etter en ukes tid var som regel paringen skjedd, litt avhengig av vær og temperatur. Man løftet da opp de små rammene og så etter om dronningen var begynt å legge egg og dersom det hadde skjedd visste man at hun var paret. Dronningen kunne da sendes ut til trengende birøktere som hadde ringt inn sine bestillinger. Etterspørselen var selvsagt størst etter disse.

Man kunne ringe inn bestilling på dronninger!

Birøktere fra hele Sør-Norge ringte inn og bestilte dronninger på telefon 9315. De ringte til alle døgnet tider og telefonen gikk inn til mor og far, som alltid svarte og noterte navn og adresse samt antall dronninger og rase. Det var enten kaukasere eller norske brune bier. Senere også andre biraser som Krainere og Buckfast.

Driften av dronningavlstasjonen ble gradvis utviklet og det som var driftsbygning i 1948 ble erstattet med

Odd Rosenberg med voksceller.

Norske birøkttere samlet på
dronningbiavlstasjonen i 1953.

en ny større bygning som huset det som trengtes til moderne dronningavl, og lokaler for utleie og møter . Lokalene ble blant annet brukt av skolevesenet i Asker, og Kommunen leide lokaler til den nyetablerte Billingstad hjelpeskole som startet i 1960 med 2 klasser. Dette var små klasser. Senere opprettet Askerskolen linje i tegning, form og farge. Dette førte til dekoratørutdanning.

Birøktermuseet

Birøktermuseet ble etablert i forbindelse med birøkterlagets 75 års jubileum i 1959. Bygget var ferdig til å ta imot besøkende i 1962 .Nedlagt i 2004. Omkring 450 objekter var samlet i museets lokaler. Museet hadde ikke fast åpningstid. Men man var hjertelig velkommen om man tok kontakt på forhånd. Skoleklasser var ofte på besøk.

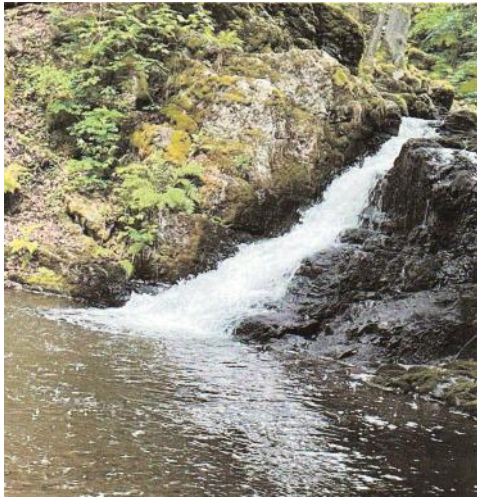
Gjenstander fra Birøktermuseet ble i 2016 overført til Museene i Akershus (MiA). Så vidt vi vet er gjenstandene fortsatt «på lager et sted».

Dronningbiavlstasjonen avviklet

Dronningbiavlstasjonen ble avviklet i midt i 1980-årene. Det ble for kostbart å drive et såpass stort sentralt anlegg. Det ble i stedet inngått avtaler med private birøkttere om dronningavl.

Norges Birøkterlag solgte eiendommen i Bergerveien i 2004. Alle bygningene er revet i forbindelse med utbyggingen på Nedre Billingstad. Norges Birøkterlag er nå lokalisert på Kløfta.

Kølaspretten og andre viktige stedsnavn på Billingstad

Arildfossen

Fossen der Skustadelva ender ved utløpet av vannet fra Åstaddammen, nedenfor Solstadveien. Oppkalt etter en familie ved etternavnet Arild som bodde ovenfor fossen. Kalles også Åstadfossen. Om høsten går sjørreten helt hit opp og ikke lenger. På dager med god vannføring kan man se sjørreten hoppe i håp om å komme videre. Fossen er litt vanskelig tilgjengelig for noen av oss! Fossen har i tidligere tider gitt kraft til både en mølle og oppgangssag.

Bjerkelunden

Også kalt Bjerkeskogen. Skogen der Billingstad skole og Billingstad Barnehage i dag er lokalisert. Tilhørte Åstad gård. Var et populært sted for barn og ungdom å ferdes i. Flotte stier og mye blomster. Spesielt liljekonvall. Noen ungdommer plukket så mye at de dro til

torget i Sandvika og solgte blomstene. Før kommunen eksproprieterte deler av skogen til skole og barnehage, brukte eieren på Åstad, Reidar von Koss, stiene i skogen til sine daglige rideturer.

«Brakka»:

I forbindelse med utbygging av dobbeltsporanlegg på jernbanen Sandvika–Asker 1947-58, ble det anlagt et brakkeanlegg for 24 menn i Fjellfaret (daværende Fjellveien) på høyre side rett ovenfor broen over Billingstadbekken. Broen ble vesentlig forsterket for tung steintransport fra den nye tunnelen. Kjøkken med kokke og to assistenter. Også hvile- og tørkebrakke. Spannende tilholdssted for Billingstads barn og ungdom. Spannende å sitte på med lastebilene som transporterte bort steinmasse fra tunnelen. Godt forhold mellom anleggsarbeiderne og barna.

Brattbakken

Den bratte delen av Stasjonsveien fra

Billingsstadveien og ned til Inga Falsen Gjerdrums vei. Ble også kalt Askelandlandbakken. Maleren Torstein Torsteinson bodde øverst i bakken. Bildet vi viser er laget av Torsteinsons barnebarn, Svein Tryti. Veien er opprinnelig en gårdsvei mellom Billingsstad gård og Nedre Berger gård som på begynnelsen av 1900-tallet eide Billingsstad gård. (Billingsborg). Opparbeidet som vei i 1933. Bakken har gjennom årene krevd mang en tann fra uhell med barn på sparkstøtting eller sykkel .

Eika:

Den store eika i Nordengveien 9 på eiendommen av samme navn. Eika er fredet, som eneste tre på Billingsstad. Det står et fredningsskilt på treet. Slike gamle eiketrær kan lett være mer enn 400 år gamle.

Gryta

Jordet på høyre side av Skustadgata vestover, vis avis oppkjøringen til Åstad gård. Jordet var tidligere formet som en gryte. Det er de senere årene blitt ut-

jevnet for lettere å kunne drive jordbruk der. Gryta hadde mange fine skibakker for barn. Billingsstadrennet (for barn 1 til 15 år) ble arrangert fra 1936 og var betraktet som Billingsstads Holmenkoll-dag.

Hvidstenhaugen

Midt i Billingstadbakken i den skarpe svingen. En liten plass med utsikt over Billingstadsletta. Billingstad Vel hadde i «gamledager» satt ut en hvilebenk her. Populært sted for barn og ungdom å se på trafikken på Drammensveien. Å telle biler var en av aktivitetene, spesielt 2. pinsedag. I skråningen nedenfor hadde tyske soldater, under 2.verdenskrig, skyttergraver med god oversikt over Drammensveien. Hvidstennavnet kommer fra et lite gårdsbruk som lå nedenfor haugen.

Jomfrukleiva

Det bratteste stykket av Skustadgata fra der veien ned til Åstaddammen tar av, og opp til toppen. Det er litt uklart om betegnelsen også omfatter veistykket fra Skustadelva og opp til der den nåværende jernbaneundergangen er. Navnet skal ha blitt avledet av at alle unntatt jomfruer (unge ugifte kvinner) måtte tre av hestekjøretøy både sommer og vinter.

Jupingdalen

Jupingdar'n eller Juping. Egentlig Djupdalen eller Djupendal. Lå der Billingstadlia er i dag. Det var opprinnelig en husmannsplass under Hvidsten. I 1930-årene var huset revet og enga ble brukt av fotballaget til Billingstad Idrettslag (BIF), til trening og kamper. Banen hullet en del og var full av dumper. Etter 2.verdenskrig fortsatt brukt av gutter til fotball. Det var vannkilde der og gamle frukttrær. Sigøynere hadde gjerne leir her på sommertid, hvilket var veldig spennende besøksmål for barna på Billingstad.

Kjærlighetsstien

Bygdeveien fra Skustadgata nederst ved Skustadelva og opp over tunneltaket til Åstadveien. Har alltid blitt omtalt som Kjærlighetsstien. Veien heter imidlertid offisielt «Åstadlia» som står på alle offisielle kart. Må skyldes at en eller annen i kommunen har sittet og sett på kartet og trodd at veien er en fortsettelse av Åstadlia, som går fra Billingstadveien ved jernbaneundergangen og vestover. Det er bare det at Åstadlia er bygget etter at Kjærlighetsstien ble anlagt og er en blindvei. Den ender i en privat eiendom mellom Åstadlia og Kjærlighetsstien. Kjærlighetsstien ble anlagt av eieren av Åstad gård omkring 1900. Formålet var å lette adgangen til gårdens jorder ned mot Skustadelva, og også for å slippe de bratte bakkene i Skustadgata.

Kloppa:

(Uttales med tjukk l og å. Trykk på første stavelse)

Det gikk en passasje for kuene fra Tømte gård ned Tømtebakken, over Nordengveien ned mot Billingstadbekken. Overgangen i bekken ble kalt «Kloppa».

Passasjen gikk videre opp til Bekkeveien og så videre rett oppover lia til Billingstadåsen. Det var også en grind i Bekkeveien for at kuene ikke skulle gå nedover veien. Ved Kloppa ble det også hentet vann og noen vasket også tøy her.

Kølasprett

(Uttales med tjukk l)

Hoppbakke på toppen av Bekkeveien. Ovarennet var fra Nordengkollen, hoppet ved Bekkeveien og unnarennet ned mot Billingstadbekken. Navnet fremkom etter navnekonkurranse i 1935 i daværende BIF (Billingstad idrettsforening). Vinneren vant et lommelyktbatteri, - verdi 55 øre! En annen populær hoppbakke var Aspelundbakken. Denne lå bak den «Røde låven». Ovarennet fra Billingstadveien mot Tanum. Fortsatt kan man se spor etter bakken i terrenget. Det var også en hoppbakke i «Gryta».

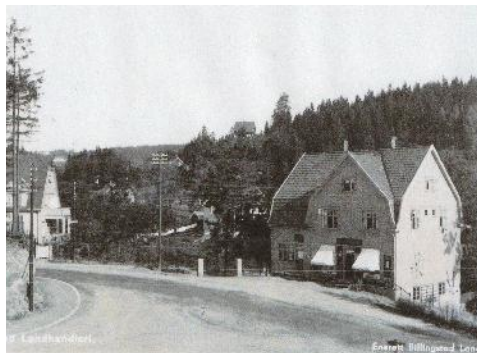
Lyn

Ball- og lekeplassen i Kaptein Gløersens vei mot Tømte. Navnet har vært i bruk fra slutten av 1930-årene. I følge Olaf Gundersrud (forfatter av boken om Billingstads historie) var det noen gutter som akte og moret seg i bakken der en gang det var isete og veldig glatt. En av guttene skal ha utropt «Det går så fort som et lyn»! Deretter kalte de stedet for Lyn og vi kjenner ikke til noen andre rimelige forklaringer.

BIF, et gutte-idrettslag på Billingstad i 1930-årene, hadde kamper mot et lag som også het Lyn, men som neppe hadde noen med «Lyn-banen» å gjøre. Nåværende Lyn-område var beite om sommeren til omkring 1960. Is om vinteren ga gode muligheter for skøyte trening.

Rød

Plassen foran stasjonen har like til våre dager vært omtalt som «Rød», etter kjøpmennene Jørgen og Erling Rød

som drev forretning her fra 1921 til 1963. Plassen fikk opprinnelig det offisielle navnet «Stasjonsplassen», men dette ble aldri adoptert av lokalbefolkningen. «På Rød» var en presis betegnelse på Billingstads mest kjente møtested. Plassen hadde både drosjeholdeplass og Narvesenkiosk.

Skustadelva

Lokalt brukt navn på øverste delen av Neselva, av noen også kalt Åstadelva. Fra fossen nedenfor Solstadveien (Arildfossen eller Åstadfossen) og et uavklart stykke nedover mot Billingstadsletta. På offentlige kart brukes navnet Neselva for hele strekningen fra utløpet i Holmenbukta til Arildfossen. Neselva og Skustadelva er av de beste gyteelvne for sjørret i indre Oslofjord.

Sletta

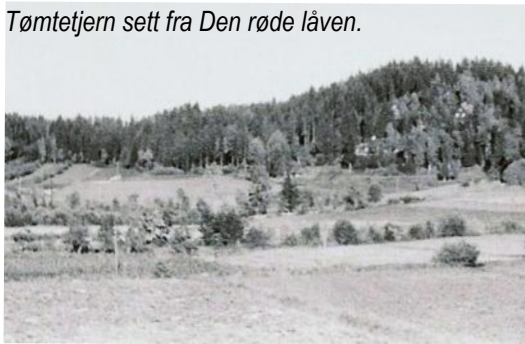
En liten «slette» mellom Billingstadveien og bekkedraget mellom Billingstadveien og Åstadveien. «Inngang» rett

etter Joker. Området er i dag bebygget. Tilsvarende jorde på den andre siden av bekkedraget (mot nåværende Grenaderveien) egnet seg bedre for fotball, men dette jordet tilhørte Lidemark på Nadderud gård, og han brukte å jage oss bort.

Tømtetjern

På kart fra 1880-årene vises et tjern mellom dagens Dragonveien og Husarveien. Dette var på Tømte gårds grunn. Tjernet er blitt fylt eller grodd igjen. Før utbyggingen rundt 1960 ble det kalt "myra".

Tømtetjern sett fra Den røde låven.

Stedsnavn på Billingstad ved Tore-Wiggo Sørensen.

Billingstad i 2021

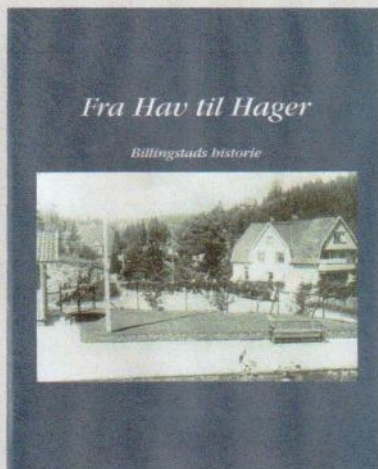
Vi avslutter denne årboken med et par refleksjoner om det som er skjedd av store visuelle begivenheter i løpet av året. Her tenker vi selvsagt først og fremst på de store byggearbeidene i Bergerområdet på Nedre Billingstad, og i Tømtebakken og Dragonhøyden på eiendommen til tidligere Nadderud gård på Øvre Billingstad. Disse prosjektene er utført etter ideen om konsentrasjon mot trafikknutepunkter. Prosjektene er nå i hovedsak fullført og gir et godt inntrykk av det "moderne" Billingstad.

Et annet prosjekt som også er verd å nevne er det omfattende arbeid som er utført med oppdatert vannforsyning, og utbygget avløpssystem. Dette arbeidet har foregått og foregår delvis fortsatt på Øvre Billingstad, hvor veier i boligområdene har vært stengt i lengre perioder. Vannforsyningen fra Kattås er et samarbeid mellom Asker og Bærum. Det utvidede avløpsvannsystemet fører vann inn i VEAS-systemet som ender i renseanlegget på Slemmestad.

Både Dragonveien og Husarveien har vært helt eller delvis stengt i lengre perioder i løpet av året. Her i Husarveien hvor det legges ned betongrør for avløpsvann.

Til alle som er glade i Billingstad

Fra Hav til Hager

Olaf Gundersruds bok om
Billingstads historie.

Historielaget har fortsatt et lite opplag av Gundersruds historiebok tilgjengelig. Den gir en grundig og detaljert beskrivelse av utviklingen i vårt distrikt fra siste istid opp til våre dager.

Boken koster kr 200,- og kan bestilles ved epost til tore-ws@online.no eller ved telefon 90 99 34 44. Boken leveres i postkassen innen Gamle Askers og Bærums grenser. Utover dette levert i posten med porto kr 88,- i tillegg.

Om du er ute etter å *selge* din
bolig eller *kjøpe* ny er du
hjertelig velkommen til oss for
premium rådgivning

EIE eiendomsmegling

*Den gamle Kjærlighetsstien og den nye utbyggingen på Berger
står sentralt i dagens Billingstad*

